

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 ชาวเขาเผ่าถิ่นบ้านป่าคำ

ประวัติความเป็นมา

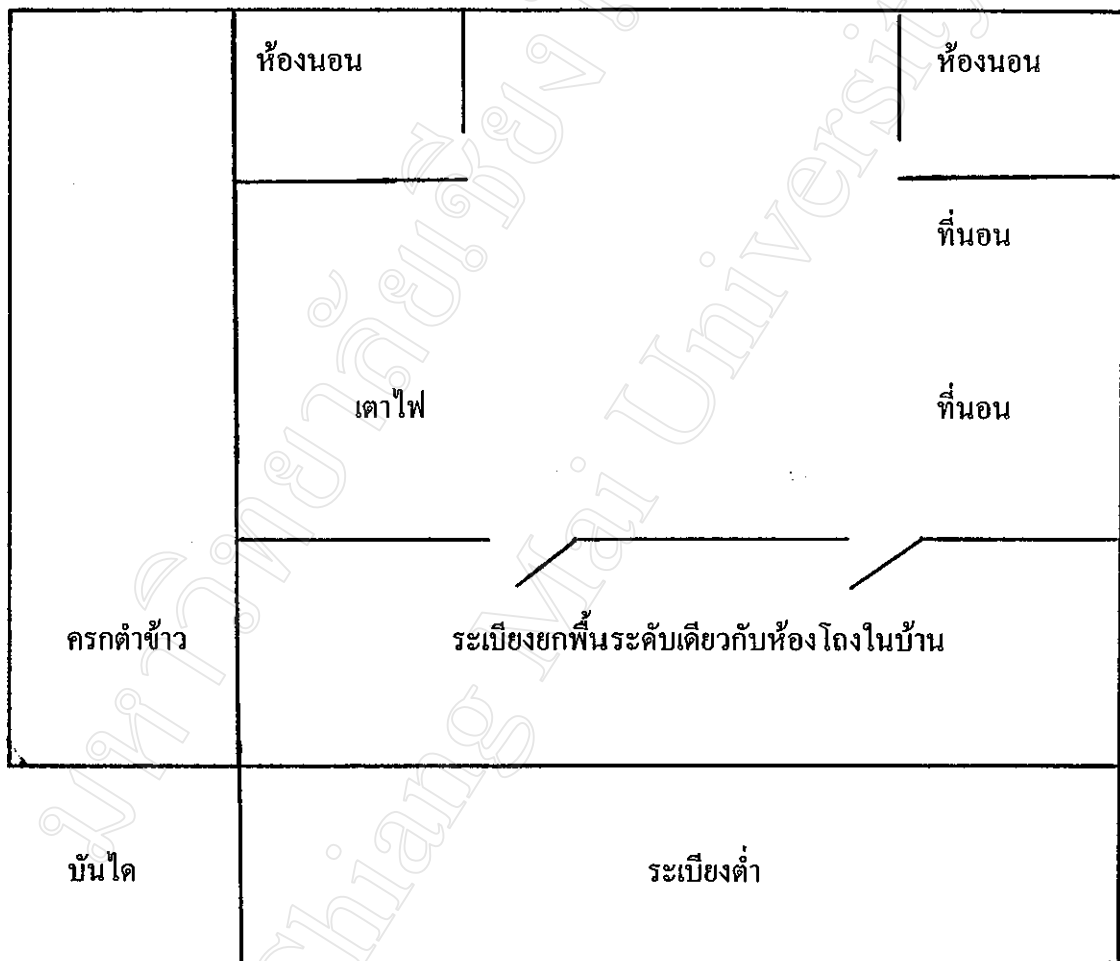
ชาวถิ่นบ้านป่าคำเป็นชาวถิ่น “คร่าปรัย” สังเกตได้จากคำว่ากินข้าวจะใช้คำว่า “ปองจ๊ะ” และจากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในหมู่บ้านเกี่ยวกับการมาตั้งถิ่นฐานของชาวบ้าน กลุ่มนี้เดิมเคยอาศัยอยู่ที่บ้าน แม่เมา (แม่มัน) ในแขวงไชยบุรีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแต่ย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบันเมื่อไรนั้นไม่ทราบแน่ชัด แต่ประมาณว่าเกินกว่า 80 ปี เนื่องจากผู้อาวุโสมากที่สุดของหมู่บ้านอายุประมาณ 80 กว่าปี ได้เล่าให้ฟังว่าตั้งแต่จำความได้ก็วิ่งเล่นอยู่ในหมู่บ้านนี้แล้ว

ชาวถิ่นหรือชาวลัวะเมืองน่านเป็นคนละเผ่าพันธุ์กันกับชาวลัวะที่แม่ฮ่องสอน เห็นได้จากการที่ชาวลัวะแม่ฮ่องสอนไม่สามารถเข้าใจภาษาของชาวลัวะที่จังหวัดน่านเลย เพียงแต่มีน้ำเสียงที่คล้ายคลึงกันบ้างเท่านั้น

การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

หมู่บ้านป่าคำตั้งอยู่บนที่ราบบนสันเขา ที่ระดับความสูง 1,100 เมตรจากระดับน้ำทะเล อยู่ห่างจากถนนใหญ่สาย บ่อเกลือ-เฉลิมพระเกียรติ 4.5 กม. ลักษณะบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านแบบโบราณประจำเผ่า พื้นและฝาบ้านทำจากไม้ไผ่และไม้แปรรูปจากไม้เนื้อแข็งหลายชนิด หลังคามุงด้วยหญ้าคา ไม่นิยมมุงด้วยใบก้อเพราะเชื่อว่าผิผี จะใช้มุงในกรณีเร่งด่วน เช่น ไฟไหม้บ้านแล้วต้องสร้างบ้านใหม่ในช่วงการทำข้าวไร่และเมื่อว่างจากการทำไร่ก็จะเปลี่ยนหลังคาใหม่โดยใช้หญ้าคามุงแทน ส่วนใบก้อจะใช้มุงเฉพาะกระท่อมในไร่เท่านั้น การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านคล้ายกันคือเมื่อขึ้นบันไดก็จะมียะเปียงกว้างๆ ถัดไปจะยกพื้นและมีประตูสองบาน ภายในเป็นห้องโถงกว้างมีห้องนอนสองห้องและมีเตาไฟอยู่บนกระเบไม้สี่เหลี่ยมบรรจุทรายหรือดิน เหนือเตาไฟขึ้นไปเป็นที่วางเครื่องครัวและเนื้อสัตว์เพื่อเป็นการรมควันอันเป็นวิธีการถนอมอาหารของชาวถิ่น (ภาพที่ 1)

อาณาเขตของตัวบ้านจะมีไม่มากนัก มีพื้นที่ขนาดเล็กปลูกพืชสวนครัว ส่วนยั้งฉางข้าวจะสร้างไว้ด้านข้างหรือด้านหน้า และจะอยู่สูงกว่าที่ตั้งของบ้าน ไม่สร้างไว้หลังบ้านเพราะเชื่อว่าขวัญข้าวจะร้อนและเป็นการพิศผี



ภาพที่ 1 แผนผังบ้านชาวลีนบ้านปากำ

วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาวลีนบ้านปากำยังคงนับถือประเพณีดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น การทำกิจกรรมต่างๆ จะต้องทำพิธีเลี้ยงผีก่อนทุกครั้ง และจะให้เรือนแก้วเป็นผู้ประกอบพิธีก่อนเสมอ สำหรับเรื่องของความเจริญที่จะเข้าหมู่บ้านนั้น จากคำบอกเล่าของชาวบ้านทราบว่าเมื่อประมาณปี พ.ศ.2534 ทางรัฐบาลจะ

สร้างถนนเข้าหมู่บ้านให้แต่ได้รับการปฏิเสธไปเนื่องจากชาวบ้านเกรงว่าจะนำเอาสิ่งไม่พึงงามเข้ามาด้วยในเรื่องของการแต่งกายแบบเดิมที่นิยมนุ่งผ้าดำและผู้ชายจะโพกผ้าแดงนั้น ปัจจุบันไม่พบเห็นแล้วโดยจะเปลี่ยนมานุ่งเสื้อผ้าแบบชาวพื้นราบ สำหรับประเพณีที่สำคัญของชาวถิ่นที่บ้านป่ากำลังคงถือปฏิบัติเช่นสมัยโบราณคงได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้นทุกประการ

การเจ็บป่วยและการรักษา

เมื่อมีผู้เจ็บป่วยภายในหมู่บ้านป่าคำ ชาวบ้านยังคงเชื่อว่าเกิดจากถูกผีกระทำ ต้องทำพิธีเลี้ยงผีขึ้น ผู้ทำหน้าที่เลี้ยงผีจะเป็นหมอผีหรือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน แต่มีบางครั้งที่ญาติผู้ป่วยได้นำผู้ป่วยส่งสถานอนามัยที่อยู่ใกล้ตามคำแนะนำของครูที่สอนอยู่ในหมู่บ้านเมื่ออาการป่วยไม่ทุเลาลงหลังจากที่เลี้ยงผีแล้ว และในปัจจุบันได้มีแพทย์จากสถานอนามัยขึ้นมาฉีควัคซีนให้แก่เด็กในหมู่บ้านแล้ว

เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ชาวบ้านป่ากำลังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม คือปลูกข้าวไร่เป็นพืชหลัก และปลูกพืชชนิดอื่นๆแซมบ้างเล็กน้อย แต่ข้าวไร่ที่ปลูกให้ผลผลิตที่ไม่ดีนักเนื่องจากมีสภาพพื้นที่เป็นไหล่เขา มีการชะล้างผิวหน้าดิน ไม่มีการใส่ปุ๋ย และมีการกำจัดวัชพืชที่ไม่ดีพอ ทำให้มีข้าวไม่พอเพียงต่อการบริโภคตลอดทั้งปี จำเป็นต้องออกหาของป่ามาเพิ่มเติมหรือนำผลิตผลจากป่าลงไปขายยังพื้นล่าง เช่น ใบเมี่ยงที่ปลูกไว้ในหมู่บ้าน ตองกง หรือลงไปรับจ้างแรงงานในอัตราค่าจ้างวันละ 50 บาทต่อวัน ซึ่งก็จะไม่ห่างจากหมู่บ้านเท่าไรนักเพราะต้องเดินกลับบ้านให้ทันในคืนวันนั้นมิฉะนั้นจะเป็นการผิดผี แต่ปัจจุบันได้มีชาวบ้านรุ่นใหม่จำนวน 3 คน ได้หนีลงไปทำงานต่างจังหวัดบ้างแล้ว (ปี พ.ศ. 2543)

4.2 การใช้ประโยชน์จากพืช

ในจำนวนตัวอย่างพืชที่เก็บได้ทั้งหมด 205 ตัวอย่าง หรือ 97 ชนิด 85 สกุล 54 วงศ์ ชาวถิ่นบ้านป่าคำนำมาใช้ประโยชน์ ชนิด คิดเป็น 41.27 เปอร์เซ็นต์ สามารถจำแนกตามลักษณะการนำไปใช้ประโยชน์ได้ 5 ประเภทคือ พืชอาหาร พืชสมุนไพร พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย พืชเศรษฐกิจ และพืชที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ

ตารางที่ 3 รายชื่อพืชที่มีการใช้ประโยชน์

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมืองไทย/ถิ่น	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์/ประโยชน์
ACANTHACEAE	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ซ่อมช้าง, ลางกวาด (ถิ่น)	ใช้ใบทำส่วนประกอบของเบิ่งเหล้า
ACANTHACEAE	<i>Thunbergia coccinea</i> Wall.	หนามแน่นแดง, ขมิ้นทางสาย (ถิ่น)	ใช้ส่วนเถา นำมาตำผสมทำเบิ่งเหล้า
ALANGIACEAE	<i>Alangium chinense</i> Rehd.	ผีเสื้อ	ใช้สร้างบ้าน
AMARANTHACEAE	<i>Celosia argentea</i> Linn.	สร้อยไก่, ลางรอง (ถิ่น)	ใช้ประกอบพิธีกินดอกแดง
ANACARDIACEAE	<i>Rhus chinensis</i> Muell.	ส้มผด	ผลสุกกินได้
ARECACEAE	<i>Daemonorops</i> sp.	ฉิงฉิต	ใช้กันใบทำส่วนประกอบหลังตากระท่อม ผล (มะละเจิลล์) กินได้
ASCLEPIADACEAE	Unknown	จันทิน	ใช้รากเป็นส่วนผสมในการทำเหล้า
ASTERACEAE	<i>Eupatorium odoratum</i> Linn.	สาบเสือ	นำใบมาคใช้ปิดแผลสดเพื่อห้ามเลือด
BEGONIACEAE	<i>Begonia</i> sp.	ส้มกุ้ง	ยอดอ่อนใช้แกงกิน
BIGNONIACEAE	<i>Markhamia stipulata</i> Seem.	แคหัวหนู, ลำแวะ (ถิ่น)	ดอก (लगแวะ) ใช้ลวกเป็นผักจิ้ม
CAMPANULACEAE	<i>Lobelia nicotianaefolia</i> Roth ex R. & S.	ยาปล้ม (ถิ่น)	ใช้ยางสำหรับฆ่าตัวทาก
CELASTRACEAE	<i>Siphonodon celastrineus</i> Griff.	มะตูก	ใช้สร้างบ้านเรือน
ELAEAGNACEAE	<i>Elaeagnus latifolia</i> Linn.	สลอดเถา, แะะหลอด	ผลสุกกินได้
EUPHORBIACEAE	<i>Ostodes paniculata</i> Bl.	ลำชีวลล้เอะ (ถิ่น)	ใช้สร้างบ้าน
EUPHORBIACEAE	<i>Phyllanthus emblica</i> Linn.	มะขามป้อม, แะะชีแม (ถิ่น)	ผลกินได้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมืองไทย/ถิ่น	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์/ประโยชน์
FAGACEAE	<i>Castanopsis tribuloides</i> A.DC.	ก่อใบเดี่ยว ,เผะฮันชะ (ถิ่น)	ผลแก่กินได้
FLACOURTIACEAE	<i>Flacourtia indica</i> Merr.	ตะขบป่า ,เผะเกวน (ถิ่น)	ผลสุกกินได้
JUGLANDACEAE	<i>Engelhardtia serrata</i> Bl.	ฮ้อยจัน	ใช้สร้างบ้านเรือน
MELIACEAE	Unknown		ใช้สร้างบ้านเรือน
MENISPERMACEAE	<i>Parabaena sagittata</i> Miers	ผักนัง, ปะนัง	ใบกับยอดอ่อนใช้แกงกิน ไม่ใช้กินเป็นผักสด
MIMOSACEAE	<i>Albizia lucidior</i> Nielsen	ปิ่นแถ	ใช้สร้างบ้านเรือน
MORACEAE	<i>Ficus</i> sp.	เผะฮาน (ถิ่น)	กินผลสุก
MYRSINACEAE	<i>Embelia sessiliflora</i> Kurz	ส้มกุ่ม, บุตสะจืด (ถิ่น)	กินผลสุก และกินยอดอ่อนเป็นผักสด
POACEAE	<i>Coix lacryma-jobi</i> Linn.	เดือย ,เผะปี (ถิ่น)	เมล็ดใช้กินแทนข้าวได้
POACEAE	<i>Eleusine coracana</i> (Linn.) Gaerthn.	ข้าวเจ้า, ผลิต (ถิ่น)	เมล็ดกินแทนข้าวได้
POACEAE	<i>Oryza sativa</i> Linn.	ข้าว, ชา (ถิ่น)	เป็นอาหารหลักในชีวิตประจำวัน
POACEAE	<i>Thysanolaena maxima</i> Ktze.	ตองกง	ใช้ดอกทำไม้กวาด
RUBIACEAE	<i>Chassalia curviflora</i> (Wall.) Thw.	บะรู้นอก	ใบอ่อนใช้ลวกเป็นผักจิ้ม
SOLANACEAE	<i>Nicotiana tabacum</i> Linn.	ยาสูบ	ใช้ทำยาเส้นสำหรับสูบ
SOLANACEAE	<i>Solanum nigrum</i> Linn.	มะแว้งนก	ยอดอ่อนลวกกินเป็นผัก
SOLANACEAE	<i>Solanum torvum</i> Linn.	มะเขือพวง, เผะแฉวง (ถิ่น)	ผลใช้กินเป็นผักจิ้ม และผักสด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมืองไทย/ถิ่น	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์/ประโยชน์
TACCACEAE	<i>Tacca chantrieri</i> Andr.	เนระพูสีไทย, กันจิง (ถิ่น)	ใบอ่อนใช้ผกกินได้
THEACEAE	<i>Camellia sinensis</i> Kze.	ชา, เมี่ยง	พืชเศรษฐกิจ โดยการทำชา ใบอ่อน ใช้สำหรับต้วย
UMBELLIFERAE	<i>Eryngium foetidum</i> Linn.	ผักชีฝรั่ง, บะเนอย (ถิ่น)	ใบใช้กินเป็นผักสด
UMBELLIFERAE	<i>Hydrocotyle javanica</i> Thumb.	ผักหนอก, บะหนอก (ถิ่น)	ทั้งไหลและใบกินเป็นผักสด
URTICACEAE	Unknown	ม่วงดิน	กินยอดอ่อนเป็นผักสด
VERBENACEAE	<i>Clerodendrum serratum</i> Moon	ชะรักป้า, ลางกอล (ถิ่น)	ดอกใช้ลวกกินได้
VITIDACEAE	<i>Tetrastigma campylocarpum</i> Planch.	แปะฮิมพูน (ถิ่น)	ผลสุกกินได้
ZINGIBERACEAE	<i>Alpinia galanga</i> Sw.	ข่า	กินเหง้า, หน่ออ่อน และดอกอ่อน
ZINGIBERACEAE	<i>Zingiber cassumunar</i> Roxb.	ไพล, ปุเลย (ถิ่น)	ใช้ในการรักษาโรคตามความเชื่อ
ZINGIBERACEAE	<i>Zingiber kerrii</i> Craib	จิงดา, บู้ด (ถิ่น)	กินเหง้าและหน่ออ่อน

วงศ์

ACANTHACEAE

Asystasia salicifolia Craib

คอกม้าแตก

ไม้ล้มลุก สูง 50-70 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปหอกแกมรูปไข่ (ovate-lanceolate) กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 5-8 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปติ่ม (cuneate) ผิวใบมีขน ช่อดอก แบบช่อกระจุก (raceme) ออกตามปลายยอด ดอกออกจากข้อด้านเดียว ดอกสมบูรณ์เพศ รูปปากเปิด (bilabiate) กลีบเลี้ยง (sepal) แยกกัน ปลายแหลม สีเขียว กลีบดอก (petal) ติดกันเป็นหลอด สีขาวมีจุดประสีม่วง ภายในมีขน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน อับเรณู (anther) สีขาว เกสรเพศเมียเรียวยาว รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ก้านเกสรเรียวยาว ผล แบบผลแห้งแตก (capsule) มีเมล็ดแบน สีน้ำตาล จำนวน 3-4 เมล็ด

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

กันยายน-ตุลาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 132 (QBG No 20387)

วงศ์

ACANTHACEAE

Barleria cristata Linn.

อังกาบ

ไม้ล้มลุก สูง 50 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 3-6.5 ซม. ยาว 10-19 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปติ่ม (cuneate) ดอก เดี่ยว ออกเป็นกระจุกตามซอกใบและปลายยอด มีกลีบประดับสีเขียวขนาดใหญ่ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) ติดกันที่ฐาน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก (petal) เชื่อมติดกันเป็นหลอดรูปปากเปิด สีม่วง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 2 อัน ส่วนโคนติดที่กลีบดอก เกสรเพศเมียจำนวน 1 อัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ผล แบบผลแห้งแตก (capsule)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นริมธารน้ำในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

กันยายน-ตุลาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 144 (QBG No 20399)

วงศ์

ACANTHACEAE

Barleria sp.

ไม้พุ่ม สูง 0.5-0.8 เมตร ใบ เป็นเดี่ยวออกตรงข้าม แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) กว้าง 4-5.5 ซม. ยาว 12-14 ซม. ก้านใบยาว 0.2-0.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) เส้นแขนงใบจำนวน 9-11 คู่ ผิวใบเกลี้ยง ช่อดอก ช่อวงแฉกเดี่ยว (helicoid cyme) ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ รูปทรงปากเปิด (bilabiate) กลีบเลี้ยง (sepal) แยกกัน จำนวน 5 กลีบ ปลายแหลม ผิวเกลี้ยง กลีบดอก (petal) เชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายหลอดแยกเป็น 4 กลีบ สีขาวมีจุดน้ำตาล เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน ก้านเกสรเรียวยาว เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ก้านเกสรเรียวยาว ปลายเกสรไม่แยก ผล แตกแบบผลฝัก กาค (silique) ยาวประมาณ 1 ซม.

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นบริเวณป่าดิบชื้น ที่ระดับความสูงประมาณ 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 13 (QBG No 8751)

วงศ์

ACANTHACEAE

Peristrophe lanceolaria Nees

หัวชะอำ

รูปที่ 41

พืชล้มลุก สูง 1 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) กว้าง 3-5 ซม. ยาว 8-15 ซม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) ช่อดอก แบบแยกแขนง (panicle) ดอกเกิดในกลุ่มของใบประดับ (bract) สีเขียว กลีบเลี้ยง (sepal) แยกกัน จำนวน 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอก (petal) ติดกันเป็นท่อ ส่วนปลายแยกเป็นรูปปากเปิด (bilabiate) สีชมพูเข้ม เกสรเพศผู้ (stamen) มี 2 อัน ส่วนโคนของก้านเกสรติดอยู่กับกลีบดอก (epipetalous) จำนวน 2 อัน รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (inferior ovary) มี 2 ช่อง (locule)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามป่าดิบเขาบริเวณน้ำ

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 72 (QBG No 10139)

วงศ์

ACANTHACEAE

Phlogacanthus curviflorus Nees อ่อมช้าง, ลางกวาด (ถิ่น)

รูปที่ 42

ไม้พุ่ม สูง 3 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปไข่กลับ (obovate) กว้าง 15-17 ซม. ยาว 30-32 ซม. ก้านใบสีม่วง ยาว 8-10 ซม. ขอบใบเป็นคลื่น (undulate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบช่อกระจุก (raceme) ออกตามปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกันที่โคน ปลายแยกเป็น 5 แฉกสีเดียวกับกลีบดอก กลีบดอก (petal) เชื่อมกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบ สีชมพูแดงหรือส้มปนแดง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 2 อัน ติดอยู่บนกลีบดอก เกสรเพศเมียมีรังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) การติดของ ovule เป็นแบบรอบแกนร่วม (axile placentation) ผล เป็นแบบผลแห้งแตก (capsule)

ประโยชน์

ใช้ใบทำส่วนประกอบของแป้งเหล้าอุ

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นบริเวณริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก

ตุลาคม-ธันวาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 74 (QBG No 10141)

P. Thongsorn 179 (QBG No 20433)

วงศ์

ACANTHACEAE

Strobilanthes sp.

ไม้พุ่ม สูง 2 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ (obovate-oblong) กว้าง 6-10 ซม. ยาว 15-25 ซม. ขอบใบจักซี่ฟัน (dentate) ปลายใบมน (obtuse) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ผิวใบเกลี้ยง ช่อดอก แบบช่อกระจุก ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ สีเขียว ขอบเรียบ โคนแยกกัน กลีบดอก (petal) เป็นหลอดรูปปากเปิด (bilabiate) ปลายแยกเป็น 4 กลีบ สีม่วง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน อับเรณู (anther) เป็นก้อนกลม สีเหลือง เกสรเพศเมียเรียวยาวปลายแยกเป็น 2 แฉก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ผล แบบผลแห้งแตก (capsule) เมื่อแก่จะแตกเป็น 2 ซีก

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามริมธารน้ำในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 153 (QBG No 20408)

วงศ์ ACANTHACEAE

Thunbergia coccinea Wall. หานามแน่นแดง, ชมิมี่ทางกลาง (ถิ่น)

ไม้เถา ทอดยาวตามต้นไม้ ลำต้นไม่มีเนื้อไม้ ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 4-6 ซม. ยาว 12-16 ซม. ก้านใบยาว 2-3.5 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปมน (obtuse) เส้นใบย่อยออกที่ฐาน 3 เส้น ผิวใบสาก มีขนปลายหูก (nodulose) ประปราย ช่อดอก แบบช่อกระจุก (raceme) ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ยาว 20-40 ซม. ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกัน ปลายด้านหนึ่งแยกจนถึงฐาน สีแดง กลีบดอก (petal) เชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกออกเป็น 4 หยัก (lobe) สีส้ม แผ่นกลีบดอกขนาดใหญ่สุดอยู่ด้านล่าง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน ก้านเกสรติดกับอับเรณู (anther) ที่ฐาน อับเรณูสีเหลือง เกสรเพศเมียจำนวน 1 อัน ปลายเกสรเพศเมียเรียวยาว รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ผล แบบผลแห้งแตก ปลายมีงอยแข็ง เมื่อแก่จะแตกตามรอยประสาน (septicidal)

ประโยชน์	ใช้ส่วนเถา นำมาตำผสมทำแป้งเหล้า
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามชายป่าดิบเขา หรือริมลำธาร ระดับความสูง 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	กันยายน-ตุลาคม
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 73 (QBG No 10140)
	P. Thongsorn 162 (QBG No 20417)

วงศ์ ALANGIACEAE

Alangium chinense Rehd. ผีเสื้อ รูปที่ 22

ไม้ต้น สูง 10 เมตร เปลือกเรียบ ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 6-9 ซม. ยาว 9-15 ซม. ก้านใบยาว 1.5-4 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปมน (obtuse) ช่อดอก แบบกระจุกช้อน (dichasium) ออกตามซอกใบ ดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอก (petal) จำนวน 7 กลีบ สีเขียว แต่ละกลีบมีลักษณะเป็นเส้นแบนและบิดม้วน

เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 7 อัน โคนเชื่อมติดกันเป็นกระเปาะ โคนก้านเกสรตัวผู้ (filament) มีขนสีทอง ส่วนปลายติดกับฐานของอับเรณู(anther) ก้านเกสรเพศเมียมีความยาวเท่ากับก้านเกสรเพศผู้ รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 1 ช่อง (locule) ผล แบบคล้ายเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupaceous) เมื่อสุกเปลือกสีดำ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม.

ประโยชน์	ใช้สร้างบ้าน
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบบริเวณป่าดิบเขาและในป่าเบญจพรรณ
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsom 41 (QBG No 9067)

วงศ์ AMARANTHACEAE

Celosia argentea Linn.

สร้อยไก่, ลางรอง (ถิ่น)

รูปที่ 27

พืชล้มลุก สูง 80 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงเป็นเกลียว (spiral) แผ่นใบรูปหอกแกมรูปไข่ (ovate-lanceolate) กว้าง 2-4 ซม. ยาว 9-18 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบมน (obtuse) ช่อดอก แบบช่อเชิงลด (spike) และช่อแบบแยกแขนง (panicle) ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศขนาดเล็กมาก วงกลีบรวม (perianth) จำนวน 5 กลีบ สีแดงชมพูฐานชูอับเรณูเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย เกสรเพศเมียมีรังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 1 ช่อง (locule) ผล เป็นแบบกระเปาะ (utricle) ภายในมี 1 เมล็ด

ประโยชน์	ใช้ประกอบพิธีกินดอกแดง
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พืชปลูกในไร่ข้าว
ระยะเวลาการออกดอก	ตุลาคม-ธันวาคม
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsom 27 (QBG No 9053)

วงศ์ ANACARDIACEAE

Rhus chinensis Muell.

ส้มผด

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 5 เมตร มียางใสเมื่อถูกอากาศจะเปลี่ยนเป็นสีแดงเข้ม ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 1-2 ซม. ยาว 2.5-5 ซม. ใบย่อย 6-7 คู่ ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง

(panicle) ออกตามปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ แยกกัน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน ติดอยู่ที่ฐานด้านนอกของ disc เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 1 ช่อง (locule) ผล แบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe) รูปร่างกลมแบน มี 1 เมล็ด

ประโยชน์	ผลสุกกินได้
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 900 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	ตุลาคม-พฤศจิกายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsom 199 (QBG No 20453)

วงศ์

ANNONACEAE

Polyalthia evecta Finet & Gagnep.

นมน้อย

รูปที่ 44

ไม้พุ่ม สูงประมาณ 2 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 2-4.5 ซม. ยาว 4-14 ซม. ก้านใบยาวประมาณ 2 มม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลมหรือยาวคล้ายหาง (acuminate or caudate) ฐานใบรูปโล่ (cuneate) ผล เป็นผลกลุ่มเกิดจากรังไข่เจริญแยกกันเป็นหลายผล มีก้านแยกออกมาคล้ายขี้ผึ้ง ผลย่อยกลม สีเขียว ปลายมีหนามแหลมขนาดเล็ก ผิวเกลี้ยง เมื่อสุกจะเป็นสีแดงสด

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาการกระจาย

พบกระจายทั่วไปในป่าดิบเขาที่ระดับความสูงประมาณ 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

เดือนมีนาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 55 (QBG No 9081)

วงศ์

APOCYNACEAE

Chonemorpha megacalyx Pierre ex Spire

รูปที่ 28

ไม้เถาขนาดใหญ่ ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้ามสลับตั้งฉาก (opposite decussate) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 10-12 ซม. ยาว 22-24 ซม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเป็นติ่งหนาม (mucronate) ฐานใบรูปมน (obtuse) ใบมีขนทั้งสองด้าน เส้นแขนงใบจำนวน 6-8 เส้น ช่อดอก แบบกระจุก (cyme) ออกตามปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) เป็นหลอด ปลายแยกเป็น 2 แฉก

สีแดงเข้ม กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ สีชมพูเข้ม เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน รังไข่ (ovary) อยู่ใว้กลีบ (inferior ovary) มี 2 carpel 2 ช่อง (locule) ผล เมื่อแก่จะแตกตามรอยประสานออกเป็น 2 ผล ขนาด 20-30 ซม.

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นบริเวณชายป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 70 (QBG No 9268)

วงศ์ APOCYNACEAE

Tabernaemontana bovina Lour.

ไม้พุ่มสูง 1.5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 4-7.5 ซม. ยาว 10-18 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ผิวใบเรียบ ผล แบบฝัก (follicle) ออกเป็นคู่ สีเหลือง ฝักแก่แตกตามรอยประสาน (septicidal) เมล็ดสีแดง มี 2-3 เมล็ดต่อฝัก

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาการกระจาย	ขึ้นตามป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	กันยายน-ตุลาคม
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 102 (QBG No 10169)

วงศ์ ARACEAE

Pothos sp. พญาไต้, คอแก้ว, คมมิ่ง โทะ๊ะ (ถิ่น)

รูปที่ 43

ไม้เลื้อย ใบ เดี่ยวออกสลับ ก้านใบเป็นแผ่นแผ่ขยายออกคล้ายใบยาว 4-6 ซม. แผ่นใบรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-3 ซม. ยาว 8-12 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ช่อดอก แบบช่อลดมีกาบ (spadix) กาบช่อดอกรูปทรงกลม ช่อดอกกลมหรือรูปรี ดอกสมบูรณ์เพศ ก้านช่อดอกสั้นติดกับแกนกลางช่อดอก โดยรอบ กลีบเลี้ยงลดรูป กลีบดอกจำนวน 6 กลีบ สีขาว มีเกสรจำนวนเพศผู้จำนวน 6 อัน ก้านเกสรสั้น รังไข่รูปรี มี 1 carpel 1 ช่อง ปลายเกสรเพศเมียสั้นหรือติดกับรังไข่ ผล แบบเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe) ผล สุกสีแดง เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.7 มม.

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามป่าดิบชื้น
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 52(QBG No 9078) P. Thongsorn101(QBG No 10168)

วงศ์ ARECACEAE

Daemonorops sp.

ฉี่จิ้งจก

รูปที่ 30

พืชจำพวกปาล์ม ลำต้นเป็นกอ (clump) สูง 5 เมตร ใบ เป็นใบประกอบขนนกชั้นเดียว แกนกลาง (rachis) มีหนามแหลม แผ่นใบเรียวยาว ช่อดอกและผล เป็นช่อแบบแยกแขนง (panicle) ออกบริเวณส่วนคอลำต้น ผล แบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe) สีน้ำตาล เปลือกมีลักษณะเป็นเกล็ดหุ้ม

ประโยชน์	ใช้ก้านใบทำส่วนประกอบหลังคากระท่อม ผล (และฉี่จิ้งจก) กินได้
นิเวศวิทยาการกระจาย	พืชปลูกตามชายป่า
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 49 (QBG No 9055)

วงศ์ ARISTOLOCHIACEAE

Aristolochia tagala Cham.

กระเช้าฝีมด

รูปที่ 23

ไม้เถา ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 9-10 ซม. ยาว 20-22 ซม. ก้านใบยาว 4-5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปเงี่ยงลูกศร (sagittate) ช่อดอกและผล แบบกระจุก (cyme) ออกตามข้อ ผล แบบผลแห้งแตก (capsule) ลักษณะการแตกจะแตกตามรอยเย็บ (suture) มีทั้งหมด 6 ช่อง (locule) ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีน้ำตาลดำ เมล็ดมีลักษณะแบนรูปสามเหลี่ยม placenta รอบแกนรวม (axile placentation)

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามชายป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 83 (QBG No 10150)

วงศ์

ASCLEPIADACEAE

Unknown

ไม้เถา มียางขาว ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 2-3 ซม. ยาว 6-8 ซม. ก้านใบยาว 1-1.2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบกระจุก (cyme) ออกตามข้อ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ สีเขียว โคนติดกัน กลีบดอก (petal) ติดกัน จำนวน 5 กลีบ สีเขียวอ่อนอมน้ำตาล เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน อับเรณู (anther) มี 5 อัน อยู่ติดโดยรอบมงกุฏ (corona) รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบบริเวณชายป่าดิบเขาและในป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 56 (QBG No 9082)

วงศ์

ASCLEPIADACEAE

Unknown

จันทิน

ไม้เถา ใบ เดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 4.5-5 ซม. ก้านใบยาว 0.1-0.2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบกระจุก (cyme) ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง (sepal) ติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีแดงชมพู ส่วนฐานติดอยู่กับโคนของมงกุฏ (corona) เกสรเพศผู้จำนวน 5 อัน อับเรณู (anther) ติดอยู่โดยรอบส่วนปลายของเกสรเพศเมีย (stigma) รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule)

ประโยชน์

ใช้รากเป็นส่วนผสมในการทำเหล้า

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบบริเวณชายป่าดิบเขาและในป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 71 (QBG No 9269)

วงศ์

ASTERACEAE

Bidens pilosa Linn.

ปิ่นนกลี

ไม้ล้มลุก สูง 30-50 ซม. ใบ เป็นใบประกอบ มี 3 ใบย่อย แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) กว้าง 1.5-2.5 ซม. ยาว 3.5-5 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบมน (obtuse) ช่อดอก แบบช่อกระจุกแน่น (head) ออกตามซอกใบและปลายยอด กลีบดอก (petal) วงนอกสีเหลือง จำนวน 5-8 ดอก วงในสมบูรณ์เพศ รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ผล แบบ ผลแห้งเมล็ดค่อน (achene)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่ง

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 133 (QBG No 20388)

วงศ์

ASTERACEAE

Elephantopus scaber Linn.

โคไม่รู้อุ้ม

ไม้ล้มลุกขนาดเล็ก สูง 40 ซม. ลำต้นมีขนสีขาวปกคลุม ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบ rosette แผ่นใบรูป oblanceolate กว้าง 2-4 ซม. ยาว 8-15 ซม. ผิวใบมีขนสีขาว ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบสอบเรียว (attenuate) ช่อดอก แบบ head ออกจากโคนต้น มีใบประดับสีเขียวรูปหัวใจ 3 อันรองรับช่อดอก ดอกย่อยมีกลีบเลี้ยง (sepal) 5 กลีบรูปไข่ กลีบดอก (petal) 5 กลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีม่วงอมชมพู เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน ติดบนกลีบดอก อับเรณู (anther) เชื่อมกัน เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่วงกลีบ (inferior ovary) มี 1 ช่อง (locule) แต่ละช่องมี 1 ovule ผล แบบ achene

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา และป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก

เมษายน-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 200 (QBG No 20454)

วงศ์

ASTERACEAE

ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 201 (QBG No 20455)

วงศ์ **BEGONIACEAE**

Begonia sp. ส้มกุ่ม รูปที่ 25

พืชล้มลุกอายุหลายปี (perennial herb) สูง 30-50 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) เนื้อใบอวบน้ำ กว้าง 4-6.5 ซม. ยาว 13-18 ซม. ขอบใบหยักซี่ฟัน (dentate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) หรือยาวคล้ายหาง (caudate) ฐานใบเฉียง (oblique) ช่อดอก แบบกระจุกช่อ (dichasium) ออกตามปลายยอด ก้านช่อดอกยาว 1-3 ซม. ดอกแยกเพศอยู่ต้นเดียวกัน (monoecious) ดอกเพศผู้มีกลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 2 กลีบ เรียงสลับกับกลีบดอกกลีบดอก (petal) จำนวน 2 กลีบ สีส้มพุด เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวนมากติดกับอับเรณู (anther) ที่ฐาน (basifix) ดอกเพศเมียมีรังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ปลายเกสรเพศเมียแยกออกเป็น 3 แฉก ปลายบิดเป็นเกลียว สีเหลือง มี 3 ช่อง ผล กลมรี มี 3 กลีบ

ประโยชน์

นิเวศวิทยาและการกระจาย **พบตามริมธารน้ำในป่าดิบเขา**

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

วงศ์

BIGNONIACEAE

Markhamia stipulata Seem.

แคหัวหมู, ลำแวะ (ถิ่น)

ไม้ยืนต้น สูง 8 เมตร ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ (odd-pinnate) แกนกลางยาว 15-25 ซม. แผ่นย่อยใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 3.5-5 ซม. ยาว 9-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเป็นติ่งแหลม (cuspidate) ฐานใบรูปมน (obtus) ช่อดอก แบบช่อกระจุก (raceme) ออกตามปลายยอด ยาว 15-30 ซม. ดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ ดอกสมมาตรด้านข้าง (zygomorphic) กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกัน ผิวค้ำนอกมีขนปกคลุมหนาแน่น กลีบดอก (petal) เป็นหลอด (tube) จำนวน 4 กลีบ ติดกันที่ฐาน สีม่วงหรือม่วงแดง ผิวแต่ละกลีบเรียบ เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน ก้านชูอับเรณู (filament) สีม่วง เรียวยาว โคนติดที่ข้างกลีบดอก อับเรณู (anther) สีม่วงเข้ม เกสรเพศเมียมีปลายเรียวแหลม รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 1 carpel ผล เป็นผลแห้งแล้วแตกแบบฝักกาค (siliqua) ยาว 25-40 ซม. มีขนนุ่มปกคลุม เมล็ดแบน ขอบมีเยื่อบางๆ แผลออก 2 ข้าง

ประโยชน์

ดอก (ลำแวะ) ใช้ลวกเป็นผักจิ้ม

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามป่าเบญจพรรณและป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 113 (QBG No 10180)

วงศ์

CAESALPINIACEAE

Bauhinia ornata var. *burmanica* K. & S.S. Larsen

รูปที่ 24

ไม้เถาเนื้อไม้ มีมือเกาะ (tendrill) กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดง ใบ เป็นเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบมีลักษณะเป็น 2 พู ปลายแยกถึงครึ่งใบ ปลายมน กว้าง 6.5-9 ซม. ยาว 9-11 ซม. ก้านใบยาว 2.5-4.5 ซม. ขอบใบเรียบ ส่วนปลายของแต่ละพูแหลม (acute) ฐานใบรูปหัวใจ (caudate) ช่อดอก แบบกระจุก (cyme) ออกตามปลายยอด มีกลิ่นหอม เป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงติดกัน (sepal) จำนวน 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ สีขาว แยกกัน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 3 อัน เกสรเพศเมียจำนวน 1 อัน รังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ผล เป็นฝัก (pod) แบน ส่วนปลายกว้างกว่าส่วนโคน ขนาด 15-18 x 3.5-4 ซม. ผิวเกลี้ยง มี 5-8 เมล็ด เมล็ดกลมมน ขนาด 2-2.5 ซม.

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบบริเวณริมลำธารทางขึ้นหมู่บ้าน
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 16 (QBG No 8754) P. Thongsorn 21(QBG No 9047) P. Thongsorn 119(QBG No 10186)

วงศ์ CAMPANULACEAE

Lobelia angulata Forst.

รูปที่ 37

ไม้เลื้อยขนาดเล็ก ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhombic) กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 0.7-1.5 ซม. ก้านใบยาว 0.5-0.7 ซม. ขอบใบหยักมน (crenate) ส่วนปลายยอดของหยักมีหนามขนาดเล็ก 1 อัน ปลายใบมน (obtus) ฐานใบรูปหัวใจ (cordate) ผิวใบทั้งสองด้านมีขนสั้นๆ สีขาว (pubescent) กระจายอยู่ทั่วไป ดอก ออกตามซอกใบ มีลักษณะสมมาตรด้านข้าง (zygomorphic) เป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) ติดกันมีจำนวน 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอก (petal) ติดกันปลายแยกแบบปากเปิด (bilabiate) ปลายมี 5 แฉก 2 แฉกบนสีเขียว 3 แฉกล่างด้านในสีม่วง ด้านนอกสีเขียวอ่อน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อันเชื่อมติดกันและหุ้มก้านเกสรเพศเมีย ส่วนของอับเรณู (anther) ติดอยู่กับส่วนปลายยอดเกสรเพศเมีย (stigma) รังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 2 ช่อง (locule) มี ovule จำนวนมาก ผล เป็นแบบมีเนื้อหลายเมล็ด (berry)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นตามริมลำธารและที่ชื้น
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 115 (QBG No 10182)

วงศ์ CAMPANULACEAE

Lobelia nicotianaefolia Roth ex R. & S. ยาพลัม (จีน)

รูปที่ 38

พืชล้มลุก สูง 1 เมตร มียางขาว ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 4-5 ซม. ยาว 14-16 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปปลี (cuneate) ผิวใบทั้งสองด้านมีขนแข็งสั้น (setulose) ช่อดอก เป็นช่อแบบกระจุกแยกแขนง (racemose panicle) ออก

ตามข้อและปลายยอด กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอก (petal) สีขาวติดกันเป็นท่อส่วนปลายเป็นรูปลิ้น (ligulate) มี 5 แฉก ผิวของกลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีขนละเอียดสีขาวกระจายอยู่ทั่วบริเวณ ก้านเกสรเพศผู้ (filament) จำนวน 5 อัน ติดกันเป็นท่อ อับเรณู (anther) มี 5 อัน เกสรเพศเมีย จำนวน 1 อัน รังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 2 ช่อง (locule)

ประโยชน์ ใ้ยงสำหรับฆ่าตัวทาท
 นิเวศวิทยาและการกระจาย พบตามที่เปิดโล่งรอบๆ หมู่บ้าน
 ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน
 ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsom 79 (QBG No 10146)

วงศ์ CAPPARIDACEAE

Capparis sp.

ไม้เถาเนื้อไม้ กิ่งแก่มีหนาม ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 5-6.5 ซม. ยาว 11-13.5 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปติ่ม (cuneate) ก้านใบมีปีก (wing petiole) เส้นใบมี 7-9 คู่ ดอก เดี่ยว ออกตามข้อ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 4 กลีบ กลีบดอก (petal) จำนวน 4 กลีบ ก้านเกสรเพศเมียจำนวน 1 รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2-3 ช่อง (locule) ผล กลม มียางใส

ประโยชน์ -
 นิเวศวิทยาและการกระจาย ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
 ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน
 ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsom 44 (QBG No 9070)

วงศ์ CARYOPHYLLACEAE

Drymaria cordata Willd. หญ้าเกล็ดหอย

ไม้ล้มลุกเลื้อยตามผิวดิน ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhombic) กว้าง 1-2.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบมน (obtus) ฐานใบตัด (truncate) ผิวใบเกลี้ยง ช่อดอก แบบช่อกระจุกช้อน (dichasium) ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอก

สมบูรณเพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ แยกกัน สีเขียว กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ แยกกัน สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 3 อัน เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

กันยายน-ตุลาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 141 (QBG No 20396)

วงศ์

CELASTRACEAE

Glyptopetalum sp.

รูปที่ 33

ไม้พุ่ม สูง 5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 4-6 ซม. ยาว 8-12 ซม. ก้านใบยาว 0.5-2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบมน (obtuse) เส้นแขนงใบจำนวน 7-9 คู่ ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกตามซอกใบ ดอกสมบูรณเพศ สมมาตรตามแนวรัศมี กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกันที่ฐาน กลีบดอก (petal) จำนวน 4 กลีบ สีเขียวหรือม่วงอ่อน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน อยู่บนฐานสีแดง เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่กึ่งใต้วงกลีบ (half-inferior ovary) มี 4 ช่อง (locule) ปลายเกสรไม่แยก

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 900 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 15 (QBG No 8753)

วงศ์

CELASTRACEAE

Siphonodon celastrineus Griff. มะดุก

ไม้ต้น สูง 5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 10-12 ซม. ก้านใบยาว 0.1-0.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) ช่อดอก กระจุก (cyme) ออกตามปลายกิ่ง ผล แบบเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe) สีน้ำตาล มี 4 พู

ประโยชน์

ใช้สร้างบ้านเรือน

นิเวศวิทยาและการกระจาย	จีนบริเวณชายป่าเบญจพรรณและชายป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 33 (QBG No 9059) P. Thongsorn 45 (QBG No 9071) P. Thongsorn 67 (QBG No 9265)

วงศ์ DENNSTAEDTIACEAE

Microlepia platyphylla (Don) J. Smith โหระพาผักกูด

เฟิน มีเหง้าทอดเลื้อย หนา ปลายยอดปกคลุมด้วยขนหนาแน่น ก้านใบสีฟางขาว เกลี้ยง ยาวได้ถึง 1 เมตร ใบ เป็นใบแบบขนนกสองชั้น แผ่นใบรูปกึ่งสามเหลี่ยม ยาว 80-130 ซม. แกนกลางใบเกลี้ยง ใบย่อยชั้นที่หนึ่ง รูปขอบขนานถึงรูปกึ่งสามเหลี่ยม ขนาด 30x15 ซม. ก้านใบย่อยขนาดใหญ่ ค่อนข้างแกนกลางใบและเส้นกลางใบย่อยเป็นร่องด้านบน ในร่องมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ใบย่อยชั้นที่สองรูปกึ่งสามเหลี่ยม ขนาด 11x2.5 ซม. ขอบหยักฟันเลื่อยหรือเป็นคลื่น กลุ่มอับสปอร์เกิดที่ปลายเส้นใบย่อยบริเวณขอบใบ เชื้อกลุ่มอับสปอร์รูปถ้วยตื้น ขนาด 1x1.5 มม.

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	จีนในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
ระยะเวลาการสร้างสปอร์	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 87 (QBG No 10154)

วงศ์ ELAEAGNACEAE

Elaeagnus latifolia Linn. สลัดเตา, แผลสลัด

ไม้พุ่มรอเลื้อย (scandent shrub) ทุกส่วนของลำต้นปกคลุมด้วยเกล็ด (scale) สีเงิน ลักษณะกลมแบน ขนาดเล็กมาก เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 3.5-4.5 ซม. ยาว 7-9 ซม. ก้านใบยาว 0.7-0.8 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบมน (obtusate) ดอก เดี่ยว เป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรตามแนวรัศมี ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมติดกัน (perianth) เป็นถ้วยปลายแยกเป็น 4 กลีบ สีเหลืองน้ำตาล เกสรเพศผู้

(stamen) จำนวน 4 อัน เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 1 ช่อง (locule) ผล คล้ายผล
เมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupaceous)

ประโยชน์	ผลสุกกินได้
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นในป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 42 (QBG No 9068)

วงศ์ **EUPHORBIACEAE**

Antidesma sp.

ไม้ต้น สูง 7 เมตร เปลือกเรียบ ไม่มียาง ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ แผ่นใบรูปหอกแกมรูป
ไข่ (Ovate-elliptic) กว้าง 4-5 ซม. ยาว 18-21 ซม. ก้านใบยาว 0.2-0.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวยาว
คล้ายหาง (caudate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ผิวใบเกลี้ยง หูใบเรียวแหลม ช่อดอก แบบช่อเชิงลด
(spike) ออกตามข้อและปลายยอด ดอกแยกเพศ วงกลีบเลี้ยง (calyx) ของดอกเพศผู้ซ้อนเหลื่อมกัน
(imbricate) เพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 3 carpel 3 ช่อง (locule) ช่องละ 2 ovule
ผล คล้ายผลแบบผลเดี่ยวเมล็ดแข็ง (drupaceous) รูปรี สีเขียว เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.1-0.2 ซม.

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 38 (QBG No 9064)

วงศ์ **EUPHORBIACEAE**

Ostodes paniculata Bl. ลำชีवालส์เออะ (ถิ่น)

ไม้ต้น สูง 8 เมตร เปลือกเรียบ ใบ เดี่ยว ออกแบบสลับ เรียงถี่ที่ปลายยอด ก้านใบยาว 3-12 ซม.
แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 7-10 ซม. ยาว 10-25 ซม. ฐานใบมน (obtus) ขอบใบจักกว้าง
(serrate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) หรือ ยาวคล้ายหาง (caudate) มีเส้นแขนงใบ (lateral vein) 8-
10 เส้น ช่อดอก แบบกระจุก (raceme) ออกตามซอกใบและที่ปลายยอด ช่อดอกเพศผู้และช่อดอกเพศ
เมียแยกกัน ดอกย่อยเพศผู้มีกลีบเลี้ยงจำนวน 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอกจำนวน 5 กลีบ สีเขียวอ่อน ปลาย

กลีบมน เกสรเพศเมียสีแดงแยกเป็น 3 แฉก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 4 carpel และมี 4 ช่อง (locule) ผล เป็นแบบผลแห้งแตก (capsule) เมื่อแตกจะแตกกลางพู (loculicidal) ผลกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. ผิวของผล (exocarp) มีขนแข็ง (setose) คลุม

ประโยชน์	ใช้สร้างบ้าน
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นในป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	ระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 28 (QBG No 9054)

วงศ์

EUPHORBIACEAE

Phyllanthus emblica Linn.

มะขามป้อม, แผลงี่แม (ถิ่น)

ไม้ต้น สูง 6 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ (alternate) บนกิ่งขนาดเล็ก แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 0.3-0.5 ซม. ยาว 1.5-2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบมน (obtuse) ฐานใบมน (obtuse) ดอก เดี่ยว ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศ อยู่บนต้นเดียวกัน วงกลีบ (perianth) เชื่อมติดกันที่ฐาน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 2-5 อัน อับเรณู (anther) เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล แบบเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe)

ประโยชน์	ผลกินได้
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นในป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 123 (QBG No 20378)

วงศ์

EUPHORBIACEAE

Trigonostemon thyrsoides Stapf

รูปที่ 46

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 6 เมตร มียางใส ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 10-13 ซม. ยาว 19-36 ซม. ก้านใบยาว 4-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปมน (obtuse) ผิวใบเรียบเป็นมัน ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกตามปลายยอด ดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ แยกกัน กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ สีเหลือง ก้านเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียรวมกันเป็นหนึ่งอัน อับเรณู (anther) มี 6 ก้อน อยู่ติดที่

ปลายเกสรเพศเมีย ยอดเกสรเพศเมีย (stigma) มี 6 อัน รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 5 carpel

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 40 (QBG No 9066)

วงศ์

FAGACEAE

Castanopsis tribuloides A.DC. ก่อใบเลื่อย, แผลอื่นชะ (ถิ่น)

ไม้ต้น สูง 8 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) กว้าง 2.2-3 ซม. ยาว 6-8 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบช่อหาวกระรอก (catkin) ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกแยกเพศ เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 12 อัน อับเรณู (anther) ขนาดเล็ก ก้านติดที่ด้านหลัง (dorsifix) รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ผล แบบเปลือกแข็งมีกาบหุ้มผล (cupule) มีลักษณะเป็นหนามหุ้มตลอดผล

ประโยชน์

ผลแก่กินได้

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 122 (QBG No 20377)

วงศ์

FAGACEAE

Lithocarpus polystachyus Rehd. ก่อนก

ไม้ต้น สูง 3 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปหอก (lanceolate) กว้าง 3-4.5 ซม. ยาว 8-14 ซม. ก้านใบยาว 0.3-0.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) เส้นใบมี 10-15 คู่ ช่อดอก แบบช่อหาวกระรอก (catkin) ออกตามซอกใบบริเวณปลายกิ่ง ความยาวช่อ 7-12 ซม. ดอกออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3 ดอก วงกลีบรวม (perianth) ขนาดเล็ก แยกเป็น 2 วงๆ ละ 3 เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 12 อัน ดอกเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล

แบบเปลือกแข็งเมล็ดเดี่ยว ผลกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2-1.5 ซม. มีกาบหุ้มผล (cupule) หุ้มบริเวณฐานของผล

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามชายป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 124 (QBG No 20379)

วงศ์

FLACOURTIACEAE

Flacourtia indica Merr.

ตะขบป่า, แผลเกวน (ถิ่น)

รูปที่ 33

ไม้ต้นสูง 6 เมตร ลำต้นและกิ่งมีหนาม ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 7-10 ซม. ก้านใบยาว 1 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบกระจุก (raceme) ต้นๆ มี 2-5 ดอก ดอกแยกเพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ สีเหลืองนวล เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน ก้านเกสรมีขนสีขาวคล้ายไหม อับเรณู (anther) เป็นก้อนกลม สีเหลือง เกสรเพศเมียมีปลายแยกเป็น 5 แฉก รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 5 ช่อง (locule) ผล มีเนื้อหลายเมล็ด (berry) ผลสุกสีม่วงเข้มหรือดำ

ประโยชน์

ผลสุกกินได้

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มิถุนายน-กรกฎาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 152 (QBG No 20407)

วงศ์

JUGLANDACEAE

Engelhardtia serrata Bl.

ฮ้อยจั่น

รูปที่ 32

ไม้ต้น สูง 10 เมตร ใบ เป็นแบบขนนกปลายคี่ จำนวน 3-5 คู่ แกนกลางยาว 7-15 ซม. แผ่นใบย่อยรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 3.5-6 ซม. ยาว 8-16 ซม. ขอบใบจักแบบฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบเฉียง (oblique) เนื้อใบหยาบ หลังใบมีขนอ่อนนุ่ม ช่อดอก แบบหางกระรอก (catkin) ออกตามปลายยอด ช่อดอกเพศผู้และช่อดอกเพศเมียแยกกัน ช่อดอกเพศผู้ยาวประมาณ 10 ซม.

มีเกสรเพศผู้จำนวนมาก วงกลีบดอกกลรูป อับเรณู(anther) จำนวน 5 อัน ผิวอับเรณูมีขนประปราย ช่อดอกเพศเมีย (carpellate flower) ยาว 15-20 ซม. วงกลีบดอกเปลี่ยนรูปไป มีลักษณะคล้ายปีก ปลายเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก รังไข่(ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 2 carpel 1 ช่อง (locule) ผล เป็นผลแบบมีปีก

ประโยชน์ ใช้สร้างบ้านเรือน
 นิเวศวิทยาและการกระจาย ขึ้นในป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
 ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน
 ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsom 89 (QBG No 10156)

วงศ์ LAMIACEAE

Plectranthus sp.

พืชล้มลุก สูง 80 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 2.5-4 ซม. ก้านใบยาว 1-2.5 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปติ่ม (cuneate) ท้องใบและหลังใบมีขนอ่อนนุ่ม (pubescent) ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกตามข้อและปลายยอด กลีบเลี้ยง (sepal) ติดกัน จำนวน 5 กลีบ กลีบดอก (petal) สีเหลือง ติดกันเป็นท่อ (tube) ปลายแยกเป็นแบบปากเปิด (bilabiate) มี 5 พู่ (lobe) เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน มีโคนอยู่ติดบนกลีบดอก (epipetalous) ปลายก้านเกสรติดบริเวณอับเรณู (versatile) เกสรเพศเมีย จำนวน 1 อัน รังไข่(ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 4 carpel แยกกัน

ประโยชน์ -
 นิเวศวิทยาและการกระจาย เป็นพืชพื้นล่างตามป่าดิบเขา
 ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-ธันวาคม
 ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsom 99 (QBG No 10166)

วงศ์ LAMIACEAE

Plectranthus sp.

ไม้ล้มลุก สูง 0.8-1.2 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 3-5 ซม. ยาว 8-12 ซม. ก้านใบยาว 0.1-0.5 ซม. ขอบใบจักซี่ฟัน (dentate) ปลายใบเรียว

แหลม (acuminate) ฐานใบรูปปลี (cuneate) ช่อดอก แบบช่อเชิงลด (spike) ออกที่ปลายยอดและตาม
ซอกใบ ดอกสมบูรณ์เพศ ขนาดเล็ก สีขาว สมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ สีเขียว
โคนเชื่อมติดกัน ปลายแต่ละแฉกแหลม กลีบดอก (petal) เชื่อมติดกันเป็นหลอด สีขาว เกสรเพศผู้
(stamen) จำนวน 4 อัน ก้านเรียวยาว อับเรณู(anther) สีเหลือง เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ
(superior ovary) ก้านเกสรเรียวยาว ปลายเป็นก้านกลม ผล เป็นผลแห้ง เมื่อแก่แตก

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบได้ตามพื้นที่เปิดโล่งชายป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 80 (QBG No 10147)

วงศ์

LAURACEAE

Actinodaphne sp.

รูปที่ 21

ไม้ต้น สูง 10 เมตร กิ่งอ่อนมีขนสั้นอ่อนนุ่ม (tomentose) ใบ เป็นเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate)
และออกแน่นที่ปลายกิ่ง แผ่นใบรูปใบหอก (lanceolate) กว้าง 3.5-8 ซม. ยาว 18-25 ซม. ขอบใบเรียบ
ปลายใบมน (obtus) ฐานใบรูปปลี (cuneate) เนื้อใบหนาแน่น ท้องใบเกลี้ยงสีน้ำตาลเข้ม หลังใบสีขาว
มีขนสั้นสีน้ำตาลอ่อนนุ่ม ช่อดอก เป็นช่อแบบกระจุก (raceme) ออกตามกิ่ง ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง
และกลีบดอกเรียงซ้อนทับกัน จำนวน 6 กลีบ สีเหลือง มีกลิ่นหอม เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 6 อัน
ก้านเกสรเรียวยาว อับเรณู(anther) กลมแยกเป็น 2 พู ก้านติดที่ฐานของอับเรณู รังไข่(ovary) อยู่เหนือวง
กลีบ (superior ovary) รูปรี มี 3 พู แบ่งเป็น 3 carpel ผิวด้านนอกมีขนสีขาวกระจายจนถึงก้านเกสรเพศ
เมีย ปลายเกสรแผ่ออกคล้ายรูปถ้วย

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

พฤศจิกายน-ธันวาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 77 (QBG No 10144)

วงศ์

LEEACEAE

Leea indica Merr.

กะดังใบ

รูปที่ 36

ไม้พุ่ม สูง 5 เมตร ใบ เป็นแบบใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ (odd-pinnate) ใบย่อยมีแผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 6-8.5 ซม. ยาว 20-25 ซม. ขอบจักแบบฟันเลื่อย (serrate) ฐานใบรูป ลิ้ม (cuneate) ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) ผิวใบเรียบ ก้านใบย่อย (petiolule) ยาว 0.8-1 ซม. มีหูใบ (stipule) ขนาดใหญ่หุ้มโคนก้านใบ (petiole) ช่อดอก แบบแยกแขนง (panicle) ออกบริเวณปลายยอด มีดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) ติดกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอกจำนวน 5 กลีบ ติดกัน สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน ก้านชูอับเรณู (filament) สั้นมาก ก้านเกสรเพศเมีย จำนวน 1 อันรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 3 carpel

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 68 (QBG No 9266)

วงศ์

MELIACEAE

Unknown

ไม้ต้นสูง 7 เมตร ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ (even-pinnate) ใบย่อยรูปไข่ (ovate) ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) กว้าง 2.5-3 ซม. ยาว 6.5-8 ซม. ช่อดอก แบบกระจุกช่อ (dichasium) ดอกย่อยมีกลีบเลี้ยงติดกันปลายมี 5 แฉก สีเขียว กลีบดอกแยกกัน สีขาว มี 5 กลีบ เกสรเพศผู้มี 8 อัน ส่วนโคนติดอยู่บนฐานดอก (disc) เกสรเพศเมีย มีก้านเกสร (style) 1 อัน ส่วนปลายยอดเกสรเพศเมียมีลักษณะเป็นคุ่ม (capital stigma) รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 5 ช่อง (locule)

ประโยชน์

ใช้สร้างบ้านเรือน

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก

เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 29 (QBG No 9055)

วงศ์

MENISPERMACEAE

Cocculus sp.

ไม้เถา ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhombic) กว้าง 13-15 ซม. ยาว 18-21 ซม. ก้านใบยาว 7-10 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปหัวใจ (caudate) ท้องใบเรียบ หลังใบมีขนสั้นๆ (scabrous) ช่อดอกและผล เกิดเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกตามปลายยอด ผล กลม สีเขียว มีลักษณะคล้ายผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupaceous) มีเมล็ดเดี่ยวรูปเกือบกลม มี 3 carpel

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 120 (QBG No 10187)

วงศ์

MENISPERMACEAE

Parabaena sagittata Miers

ผักหนั่ง, บะนัง

ไม้เถาไม่มีมือจับ (tendrils) ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 7-9 ซม. ยาว 13-17 ซม. ก้านใบยาว 10 ซม. ขอบใบจักเล็กน้อย ปลายใบเรียวแหลม

(acuminate) ฐานใบรูปเงี่ยงลูกศร (sagittate) ท้องใบเรียบ หลังใบมีขนนุ่ม (pubescent) สีขาว ช่อดอก แบบ (compound cymes) ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศ แยกต้น (dioecious) ดอกเพศผู้มีกลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 6 กลีบ แยกกัน เรียงเป็น 2 ชั้น สีครีม กลีบดอก (petal) จำนวน 6 กลีบ ขนาดเล็ก เกสรเพศผู้ (stamen) เชื่อมกัน ดอกเพศเมียมีรังไข่ (ovary) แยกกัน (apocarpous) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) carpel แยกกัน (apocarpous) และมี 3 carpel ผล แบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe)

ประโยชน์ ใบกับยอดอ่อนใช้แกงกิน ไม่ใช่กินเป็นผักสด

นิเวศวิทยาและการกระจาย พืชป่า ขึ้นได้ในป่าดิบชื้นและป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 23 (QBG No 9049)

วงศ์ MENISPERMACEAE

Stephania sp.

ไม้เถา ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhombic) กว้าง 4.5-6.5 ซม. ยาว 6-8.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบแบบก้นปิก (peltate) ช่อดอก แบบซี่ร่มย่อย (umbellate) ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศแยกต้น (dioecious) ดอกมีขนาดเล็กมาก กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 6 กลีบ แยกเป็น 2 วง กลีบดอก (petal) ลดรูปไป เกสรเพศเมียจำนวน 1 อัน ปลายเกสรมีลักษณะเป็นแผ่นกลมแบน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มีผล แบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe)

ประโยชน์ -

นิเวศวิทยาและการกระจาย ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 143 (QBG No 20398)

วงศ์ MIMOSACEAE

Albizia lucidior Nielsen ป่านแฉะ

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง 25 เมตร กิ่งก้านเกลี้ยง ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก แกนช่อใบยาว 8-12 ซม. บริเวณโคนมีต่อมกลมรี ขนาด 0.5-2.5 ซม. ใบย่อย 2-3 คู่ แผ่นใบรูปไข่กลับหรือรูปไข่ (obovate or ovate) กว้าง 4.5-7 ซม. ยาว 7-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลมหรือมน (acute or obtuse) ฐานใบมน (obtus) ช่อดอก ออกตามปลายยอด ยาว 15-20 ซม. กลีบดอก (petal) เชื่อมกัน

เป็นกรวยปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวนมาก ยาว 5-8 ซม. ฝังไข้อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล เป็นฝักรูปขอบขนานแบน ขนาด 20x3.5 ซม. เมล็ดแบน ขนาด 10 มม.

ประโยชน์	ใช้สร้างบ้านเรือน
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นในป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 14 (QBG No 8752)

วงศ์ MORACEAE
Ficus sp. แผลขาน (ถิ่น)

ไม้พุ่มเนื้อแข็งมียาวขาว สูง 100-150 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว แผ่นใบเนื้อใบหยาบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 3-3.5 ซม. ยาว 8-12 ซม. ก้านใบยาว 0.3-0.6 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) เส้นแขนงย่อย 3-5 เส้น หลังใบเห็นเส้นชัดเจน ผิวใบเกลี้ยง ผล กลมแบบผลมะเดื่อ (syconium) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 4 ซม. เมื่อแก่มีสีเหลืองหรือสีแดง

ประโยชน์	กินผลสุก
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 57 (QBG No 9255)

วงศ์ MORACEAE
Maclura sp.

ไม้พุ่มรอเลื้อย มียาวขาว กิ่งมีหนามโค้งงอ ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ แผ่นใบรูปรีแกมไข่ (elliptic-ovate) กว้าง 3-4 ซม. ยาว 10-12 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) ช่อดอก ออกตามกิ่ง กลีบเลี้ยง (sepal)

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 88 (QBG No 10155)

วงศ์

MYRSINACEAE

Embelia sessiliflora Kurz

ส้มกุ่ม, บุคตะง้อด (ถิ่น)

ไม้เถา มีเนื้อไม้ ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปรีแกมขอบขนานหรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (elliptic-oblong or ovate-oblong) กว้าง 2.5-5 ซม. ยาว 5-11 ซม. ก้านใบยาว 0.1-0.2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) ผิวใบเกลี้ยง มีเส้นแขนงใบจำนวน 8-14 คู่ ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ออกตามปลายยอด ยาว 10-15 ซม. ช่อดอกมีขนปกคลุม ดอกแยกเพศ อยู่บนต้นเดียวกัน กลีบเลี้ยง (sepal) ขนาดเล็ก สีเขียว กลีบดอก (petal) แยกกัน จำนวน 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน ติดอยู่บนกลีบดอก อับเรณู (anther) รูปไข่ เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มีก้านเกสรสั้น ผล แบบเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe) ผลกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4-5 มม.

ประโยชน์

กินผลสุก และกินยอดอ่อนเป็นผักสด

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามป่าเบญจพรรณทางขึ้นหมู่บ้าน

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 37 (QBG No 9063)

P. Thongsorn 171 (QBG No 20425)

วงศ์

OLACACEAE

Ximenia sp.

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้นมีหนาม สูง 2.5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 3.5-4 ซม. ยาว 8-10 ซม. ก้านใบยาว 0.5-0.7 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) ผิวใบเกลี้ยง ช่อดอก แบบกระจุก (raceme) ออกตามข้อ ดอกสมบูรณ์เพศ วงกลีบเลี้ยง (calyx) ปลายแยกเป็น 4 แฉก ผิวมีขนสีทองปกคลุม กลีบดอก (petal) จำนวน 4 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้มี 8 อัน ก้านเกสรเพศเมียมี 1 อัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล คล้ายแบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupeaceous)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบบริเวณชายป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 46 (QBG No 9072)

วงศ์

ONAGRACEAE

Ludwigia parviflora Roxb.

พญารากดำ

ไม้ล้มลุก สูง 15-30 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 0.4-1 ซม. ยาว 1.5-3 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ดอก เดี่ยว ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 4 กลีบ ปลายแหลม กลีบดอก (petal) จำนวน 4 กลีบ สีเหลือง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน อับเรณู (anther) สีเหลือง เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ก้านเกสรเป็นแท่งกลมมีปลายเป็นก้านกลม ผล แบบผลแห้งแตก (capsule)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 135 (QBG No 20390)

วงศ์

PAPILIONACEAE

Desmodium renifolium Schindl. ตาลถ่านคอย

ไม้ล้มลุก สูง 1.5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปทรงกลม (globose) กว้าง 3-4 ซม. ยาว 2.5-3 ซม. ก้านใบยาว 1-1.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบตัด (truncate) ฐานใบมน (obtuse) ผิวใบมีนวล (glaucus) ช่อดอก แบบกระจุก (raceme) ออกตามซอกและปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ ใบประดับรูปสามเหลี่ยม ขนาดเล็ก ยาว 1-2 มม. ปลายแหลม ดอกสีม่วง รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล เป็นฝัก มี 3-4 เมล็ด ฝักยาว 1.5 ซม. เป็นข้อชัดเจน

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามพื้นที่เปิดโล่ง

ระยะเวลาการออกดอก

พฤศจิกายน-ธันวาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 85 (QBG No 10152)

วงศ์

PAPILIONACEAE

Indigofera sp.

รูปที่ 34

ไม้พุ่ม สูง 2-3 เมตร ใบ ประกอบ มีทั้งแบบขนนกปลายคู่หรือคี่ แกนกลาง ผิวเกลี้ยงยาว 16-20 ซม. ใบย่อย (leaflet) รูปใบหอก (lanceolate) จำนวน 10-12 คู่ กว้าง 1.2-1.6 ซม. ยาว 3.5-5 ซม. ก้านใบย่อยยาวประมาณ 0.3 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเป็นติ่งหนาม (mucronate) ฐานใบมน (obtuse) ช่อดอก ออกตามซอกใบแบบช่อเชิงลด (spike) ตั้งขึ้นยาวประมาณ 20 ซม. ดอกแบบ

สมมาตรด้านข้าง (zygomorphic flower) กลีบเลี้ยง (sepal) สีเขียว ปลายแยกฝิวด้านนอกมีขน
จำนวน 5 กลีบ กลีบดอก (petal) สีชมพูหรือสีม่วง เมื่อแก่มีขนประปราย เกสรเพศผู้ (stamen) เชื่อม
ติดกันแยกที่ปลาย จำนวน 10 อัน ก้านเกสรเพศเมีย (style) เรียวยาวปลายโค้งคล้ายตะขอ รังไข่
(ovary) กลมมี 1 ช่อง (locule) ผล เป็นฝัก (pod)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นบริเวณพื้นที่เปิด โล่ง

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 59(QBG No 9257)

วงศ์

PAPILIONACEAE

Phylacium majus Coll. & Hemsl.

เถาอัญชัญ

ไม้เถา ใบ เป็นใบประกอบมีสามใบย่อย (trifoliate) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 1.2-3.5 ซม.
ยาว 5.2-8.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ท้องใบเกลี้ยง หลังใบ
มีขน ช่อดอก แบบกระจุก (raceme) ยาวประมาณ 15 ซม. ออกตามซอกใบ ดอกสมบูรณ์เพศ มีกลีบ
ประดับสีครีมหรือเขียวอ่อน กว้าง 2 ซม. ดอกสมมาตรด้านข้าง กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ
เชื่อมติดกัน ฝิมีขน กลีบดอก (petal) จำนวน 2 กลีบ สีขาวหรือเขียวอ่อน เกสรเพศผู้ (stamen)
จำนวน 8 อัน โคนเชื่อมติดกัน เกสรเพศเมียจำนวนมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 1 ช่อง
(locule) ผล เป็นฝัก ยาว 1 ซม. ฝิมีขนแข็ง

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นชายป่าเบญจพรรณและป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก

พฤศจิกายน-ธันวาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 98 (QBG No 10165)

วงศ์

PIPERACEAE

Piper sp.

ไม้เลื้อยหรือรอเลื้อย อายุหลายปี ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปรี
(elliptic) ฝิมีขน กว้าง 6-8.5 ซม. ยาว 10-16 ซม. ก้านใบยาว 0.5-1.5 ซม. ขอบใบเรียบหรือจักซี่
ห่างบริเวณส่วนปลาย ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) ฐานใบรูปมน (obtusate) ช่อดอก แบบช่อเชิง
ลด (spike) ออกตามข้อ แกนกลางช่อดอกเป็นแท่งเรียวยาว ดอกแยกเพศแต่อยู่ในช่อเดียวกัน กลีบ

เลี้ยง (sepal) และกลีบดอก (petal) ลดรูปไป เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 2 อัน ก้านเกสรสั้น อับเรณู (anther) สีขาว รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล แบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย พบบริเวณใต้ร่มเงาในป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 97 (QBG No 10164)

วงศ์ POACEAE

Coix lacryma-jobi Linn. เดือย, แผลปี (ถิ่น)

ธัญพืช อายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง สูง 1.5-1.8 เมตร มีรากค้ำจุน ใบ เรียวยาว (linear) กว้าง 3-5 ซม. ยาว 40-60 ซม. ผิวใบมีขน ช่อดอก แบบกระจุก (raceme) ดอกแยกเพศ ช่อดอกย่อยเพศผู้ เป็นกาบห่อซ้อนกัน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 3 อัน อับเรณู (anther) สีเหลือง ช่อดอกย่อยเพศเมีย อยู่ภายในกาบประดับเป็นเปลือกแข็ง ผิวเรียบ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.3-0.5 ซม. รังไข่รูปรี ปลายเกสรตีวง ผล แบบเมล็ดธัญพืช (caryopsis)

ประโยชน์ เมล็ดใช้กินแทนข้าวได้

นิเวศวิทยาและการกระจาย ปลูกในไร่ข้าว

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-กรกฎาคม

ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 168 (QBG No 20423)

วงศ์ POACEAE

Eleusine coracana (Linn.) Gaerthn. ข้าวเจ้ามือ, เมือ (ถิ่น)

ธัญพืช อายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง แตกกแขนงที่ข้อต้น สูง 60-100 ซม. ใบ เรียวยาว (linear) กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว ซม. ก้านใบยาว 25-40 ซม. ห่อใบมีขน ช่อดอก แบบช่อกระจุก เรียงบนก้านแบบตีนนก จำนวน 8-10 ช่อ ช่อดอกย่อย (spikelet) แบนทางด้านข้าง ดอกย่อย (floret) สมบูรณ์เพศ กาบห่อย่อย เป็นแผ่นแข็ง มี 4-6 กาบ เส้นภายใน 1 เส้น เกสรเพศผู้ จำนวน 2 อัน อับเรณูสีเหลืองอ่อน รูปไต กลีบเกล็ด (lodicule) 2 อัน ปลายตัด รังไข่รูปรี ผิวเกลี้ยง ยอดเกสรตีวง ผล รูปรี สีเหลือง ผิวเป็นคลื่น สีนํ้าตาล

ประโยชน์ เมล็ดกินแทนข้าวได้

นิเวศวิทยาและการกระจาย ปลูกในไร่ข้าว

ระยะเวลาการออกดอก มิถุนายน-กรกฎาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 169 (QBG No 20424)

วงศ์

POACEAE

Oryza sativa Linn.

ข้าว, ชา (ถิ่น)

ธัญพืช อายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง กลมและกลวง มีข้อปล้องชัดเจน สูง 30-60 ซม. มีลำต้นเหนือดินแบบ culm ใบ เรียวยาว (linear) กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 20-30 ซม. ก้านใบมีกาบหุ้มลำต้นบริเวณรอยต่อใบกับกาบใบมี ligule ช่อดอก แบบ panicle ช่อดอกย่อย (spikelet) จำนวนมาก ดอกย่อยสมบูรณ์เพศ มี glume 2 อัน คือ lemma และ palea มีขนเล็กน้อย เกสรเพศผู้ จำนวน 6 อัน อับเรณูสี่เหลี่ยมอ่อน รูป linear รังไข่แบบ superior ภายในมี 3 carpels มี 1 locule 1 ovule ก้านชูยอดเกสรเพศเมียมี 2 อัน แยกกัน ผล แบบ caryopsis รูป ovate เปลือกสีเหลือง ผิวเป็นร่องตามยาว

ประโยชน์

เป็นอาหารหลักในชีวิตประจำวัน

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พืชปลูกในไร่

ระยะเวลาการออกดอก

มิถุนายน-ตุลาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 202 (QBG No 20456)

วงศ์

POACEAE

Pogonatherum crinitum (Thunb.) Kunth หญ้าไผ่หยอง

หญ้า อายุหลายปี กอแน่น ลำเถลิง สีเหลือง สูง 20-35 ซม. กาบใบทรงกระบอก ยาว 1-2 ซม. ใบ รูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 0.1-0.2 ซม. ยาว 3-5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ฐานสอบมีขนอ่อนนุ่ม ช่อดอก แบบช่อกระจุก (raceme) ออกตามปลายยอด ยาว 2-2.5 ซม. ช่อดอกย่อย (spikelet) แบบ ฐานมีขนอ่อนนุ่ม ช่อดอกย่อยที่ไร้ก้าน สมบูรณ์เพศ กาบช่อดอกย่อยรูปหอก เป็นเชือกบาง ปลายตัดตรง มีเส้นภายในหนึ่งเส้น ปลายเป็นระยางค์ยาว 12-15 มม. ช่อดอกย่อยที่มีก้าน สมบูรณ์เพศ ก้านยาว 0.4-0.6 มม. มีกาบช่อดอกเป็นเชือกบาง เส้นภายใน 1 เส้น มีหนามเรียงจนถึงปลาย

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามที่เปิดโล่ง

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 142 (QBG No 20397)

วงศ์

POACEAE

Thysanolaena maxima Ktze.

ตองกง

หญ้า สูง 2.5 เมตร มีลำต้นใต้ดิน (rhizome) ทอดเลื้อย ลำต้นเหนือดินมีลักษณะกลม เรียว ยาวเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 ซม. ภายในกลวง ไม่แตกกิ่ง ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับเป็น สองแถว แผ่นใบรูป linear-lanceolate กว้าง 5-10 ซม. ยาว 15-30 ซม. ขอบใบสาขและคม ปลายใบ แหลม (acute) ฐานใบมน (obtuse) ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกตามปลายยอด มีช่อดอกย่อย (spikelet) จำนวนมาก perianth ลดรูปเป็นเกล็ด เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 2-3 อัน เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ภายในมี 3 carpels มี 1 ช่อง 1 ovule

ประโยชน์	ก้านช่อดอกแห้งใช้ทำไม้กวาด
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามป่าโปร่งรอบหมู่บ้าน
ระยะเวลาการออกดอก	ธันวาคม-มกราคม
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 203 (QBG No 20457)

วงศ์

RHAMNACEAE

Rhamnus nepalensis (Wall.) Laws.

ไม้เลื้อย ลำต้นเกลี้ยง มีช่องอากาศ (lenticel) สีเขียวหรือสีน้ำตาลเข้ม ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบเวียนสลับ (spiral) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 3.9-6.5 ซม. ยาว 5-13 ซม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบมน (obtuse) ช่อดอก แบบช่อกระจุก (raceme) ยาว 5-10 ซม. ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ดอกสมบูรณ์เพศ สีเขียวอ่อน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-2 มม. กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ ผิวเกลี้ยง ผล แบบผลเดี่ยวเมล็ดแข็ง (drupe) สีเขียว เมื่อแก่สีดำ

ประโยชน์

นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบกระจายทั่วไปในบริเวณที่เปิดโล่งริมลำธาร ความสูงประมาณ 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 18 (QBG No 8756)

วงศ์

RUBIACEAE

Chassalia curviflora (Wall.) Thw. บะรู้นอก

ไม้พุ่ม สูง 1 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 10-15 ซม. ยาว 20-30 ซม. ก้านใบยาว 3-5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปสามเหลี่ยม (cuneate) เส้นแขนงใบมี 7-9 คู่ มีหูใบ (stipule) รูปสามเหลี่ยม 1 คู่ ติดแบบสลับกับโคนก้านใบ ช่อ

ดอก แบบกระจุกช้อน (dichasium) ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกัน ปลายมี 5 แฉก กลีบดอก (petal) เชื่อมติดกันเป็นท่อ ปลายแยกเป็น 5 แฉก ตรงกลางสีเหลืองขอบขาว ด้านหลังสีชมพู เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน อับเรณู (anther) สีเหลือง เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ปลายเกสรแยกเป็น 2 แฉก

ประโยชน์	ใบอ่อนใช้ลวกเป็นผักจิ้ม
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นตามป่าดิบเขา ระดับความสูงประมาณ 1,100 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 54 (QBG No 9080)

วงศ์ RUBIACEAE

Hedyotis capitellata Wall.

ไม้เถา ใบ เดี่ยวออกตรงข้าม มีหูใบอยู่ระหว่างโคนก้านใบ ใบรูปรี กว้าง 3-5 ซม. ยาว 9-14 ซม. ฐานใบรูปลิ้น ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม ช่อดอก แบบ dichasium ออกที่ปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ มีกลีบที่เจริญไปเป็นใบประดับขนาดใหญ่สีขาว 1 กลีบ กลีบดอกเป็นหลอดรูปดอกเข็มปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรเพศผู้ 5 อัน รังไข่แบบ inferior ovary ผล คล้ายผลเม็กเดี่ยวแข็ง รูปรี เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.5 มม.

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นตามป่าดิบเขา ระดับความสูงประมาณ 1,100 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 96 (QBG No 10163)

วงศ์ RUBIACEAE

Ixora sp.

ไม้พุ่ม สูง 2 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 7.5-8.5 ซม. ยาว 14-16 ซม. ก้านใบยาว 0.1-1.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปมน (obtusate) บริเวณโคนก้านใบมีหูใบ (stipule) 1 คู่ รูปสามเหลี่ยม ติดสลับกับโคนก้านใบ ช่อดอกและผล เป็นช่อแบบกระจุก (cyme) ออกตามปลายยอด รังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ผล แบบผลเม็กเดี่ยวแข็ง (drupe) ผลกลม ผิวเรียบ ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีดำ

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นตามป่าดิบเขาและป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 31 (QBG No 9057)

P. Thongsorn 32 (QBG No 9058)

P. Thongsorn 104 (QBG No 10171)

วงศ์

RUBIACEAE

Mussaenda sanderiana Roxb. แก้มขาว

รูปที่ 38

ไม้เถา มีขนนุ่ม (pubescent) สีทองตามลำต้น ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) มีหูใบ (stipule) อยู่ระหว่างโคนก้านใบ แผ่นใบรูปรี (elliptic) กว้าง 3-5 ซม. ยาว 9-14 ซม. ก้านใบยาว 0.2-0.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปติ่ม (cuneate) ช่อดอก แบบกระจุกช้อน (dichasium) ออกที่ปลายยอด ดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ มีกลีบที่เจริญไปเป็นใบประดับสีขาว รูปไข่ 1 กลีบ กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-5 ซม. กลีบดอก (petal) เป็นหลอดรูปดอกเข็ม ปลายแยกออกเป็น 5 กลีบ สี เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน โคนก้านเกสรติดที่หลอดของกลีบดอก เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ปลายก้านเกสรเพศเมียแยกเป็น 2 แฉก โคนหลอดพื้นวงกลีบดอก ผล คล้ายผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupaceus) รูปรี เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 มม.

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบบริเวณชายป่าดิบเขาที่ระดับความสูงประมาณ 1,200 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

พฤศจิกายน-ธันวาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 94 (QBG No 10161)

วงศ์

RUBIACEAE

Mycetia gracilis Craib

ไม้พุ่ม สูง 2 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 8-12.5 ซม. ก้านใบยาว 0.2-0.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปติ่ม (cuneate) โคนก้านใบมีหูใบ (stipule) เป็นแผ่นรูปสามเหลี่ยม ช่อดอก แบบกระจุก (cyme) ออกตามปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 แฉก ยาว 2 มม. สีเขียว กลีบดอก (petal) เชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 3 มม ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีเหลือง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน ก้านเกสรเพศผู้ติดกับกลีบดอก อับเรณู (anther) เรียวยาว เกสรเพศเมียจำนวน 1 รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary)

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 61 (QBG No 9259)

วงศ์ RUBIACEAE

Mycetia sp.

ไม้พุ่ม สูง 1-1.5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 3.2-6 ซม. ยาว 10-20 ซม. ก้านใบยาว 2-4 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบกระจุกช่อ (dichasium) ออกตามปลายยอด ช่อ ยาวประมาณ 10 ซม. กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ แยกกัน สีเขียว ปลายเรียวแหลม กลีบดอก (petal) เป็นหลอดรูปดอกเข็ม (salverform) สีขาว ปลายแยกออกเป็น 5 แฉก เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน ก้านเกสรสั้น ติดที่โคนหลอด อับเรณู (anther) สีเหลือง เกสรเพศเมียมีก้านเกสรเรียว ยาว มีปลายแยกเป็น 2 แฉก รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary)

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นตามป่าดิบเขาที่ความสูงประมาณ 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 63 (QBG No 9261)

วงศ์ RUBIACEAE

Ophiorrhiza sp.

ไม้ล้มลุก สูง 15-20 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 3-6 ซม. ก้านใบยาว 0.3-0.6 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบสอบเรียว (attenuate) ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ช่อดอก แบบกระจุก ดอกสมบูรณ์เพศ ออกตามปลายยอด กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 4 กลีบ ปลายแยกแหลม กลีบดอก (petal) ติดกันเป็น หลอดปลายแยกเป็น 4 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน ติดบริเวณส่วนกลางของ หลอด เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) ก้านเกสรเรียวแหลม ปลายแยกเป็น 2 แฉก

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาการกระจาย	เป็นไม้พื้นล่างในป่าดิบชื้น
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 39 (QBG No 9065)

วงศ์

RUBIACEAE

Unknown

ไม้ล้มลุก สูง 10-20 ซม. ใบ เดี่ยวออกตรงข้าม มีหูใบอยู่ระหว่างโคนก้านใบ ปลายเป็น
แฉกหลายแฉก แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) กว้าง 2-3.5 ซม. ยาว 4-9 ซม. ฐาน
ใบรูปลิ้น ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ช่อดอก แบบกระจุกช้อน (dichasium) ดอกสมบูรณ์
เพศ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 6 แฉก กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมติดกันรูป
ทรงกรวยปลายแยกกัน 4 กลีบ ด้านในมีขนอ่อนนุ่มคล้ายไหมคลุม รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ ก้านเกสรเพศ
เมียเรียวยาว ยอดเกสรเพศเมียแผ่ออกเป็นรูปกรวย เกสรเพศผู้จำนวน 4 อัน โคนก้านติดสลับกับ
กลีบดอก อับเรณูสีเหลือง

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 34 (QBG No 9060)

วงศ์

RUTACEAE

Boenninghausenia albiflora (Hook.) Rchb. ex Meissn.

ไม้ล้มลุกสูง 30-60 ซม. ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้นปลายถี่ ใบย่อยรูปไข่กลับ
กว้าง 0.5-1.2 ซม. ยาว 1-2 ซม. ฐานใบสอบเรียว (attenuate) ขอบใบเรียบ ปลายใบมน (obtuse) ช่อดอก
แบบกระจุกแยกแขนง (racemose panicle) ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน
ปลายแยกรูปกรวย (funnelform) กลีบดอกแยก จำนวน 4 กลีบ สีขาว เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 8 อัน รัง
ไข่อยู่เหนือวงกลีบ มีก้านชูเกสรเพศเมียยาวประมาณ 0.5 มม. รังไข่มี 4 carpel แยกกัน ปลายเกสร
เรียวยาว

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsom 84 (QBG No 10151)

วงศ์

RUTACEAE

Glycomis sp.

ไม้พุ่ม สูง 5 เมตร เปลือกเรียบ ไม่มียาง ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ แผ่นใบรูปขอบขนาน (Oblong) กว้าง 5-5.5 ซม. ยาว 16-17 ซม. ก้านใบยาว 1.2-2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบกระจุกซ้อน (dichasium) ออกตามซอกและปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ วงกลีบเลี้ยง (calyx) มี 6 กลีบ ฝังไข้อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล กลมสีเขียว ผิวมีขน เส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 0.5-0.7 ซม.

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบบริเวณชายป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 43 (QBG No 9069)

วงศ์

RUTACEAE

Zanthoxylum limonella Alston มะแขว่น

ไม้ต้นสูง 15 เมตร ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ (odd-pinnate) แผ่นใบย่อยรูปไข่ กลีบ (obovate) กว้าง 6-7.5 ซม. ยาว 14-15 ซม. ก้านใบยาว 0.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบเฉียง (oblique) เล็กน้อย ช่อดอกและผล เป็นแบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกบริเวณปลายยอด ผล กลม ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีดำ เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.4-0.5 ซม. ผิวปกคลุมด้วยขนละเอียด (scarbrous) ผลเป็นผลแบบแห้งแตกมี 4 ช่อง (locule) แต่ละช่องมี 2 เมล็ด เมล็ดมีลักษณะแบบรูปครึ่งวงกลม ไม่มี endosperm

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 111(QBG No 10178)

วงศ์

SAMBUCACEAE

Sambucus simpsonii Rehd.

พวงไข่มุก

รูปที่ 45

ไม้พุ่ม สูง 2 เมตร ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ (odd-pinnate) มีใบย่อย 5 ใบ แผ่นใบรูปหอกแกมรูปไข่ (ovate-lanceolate) กว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 7-8.5 ซม. ก้านใบยาว 0.1 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ (serrulate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปมน (obtus) มีหูใบขนาดเล็ก 1 คู่ที่โคนก้านใบ (petiole) ช่อดอก แบบกระจุกแยกแขนง (racemose panicle) ออกตาม

ปลายยอด ดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ โคนติดกัน สีเขียว กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ โคนติดกัน สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน โคนก้านเกสรเพศผู้ติดแบบสลับบริเวณรอยแยกของกลีบดอก รังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 3 ช่อง (locule) ผล เป็นแบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 35 (QBG No 9061)

P. Thongsorn 86 (QBG No 10153)

วงศ์

SAPOTACEAE

Unknown

ไม้ยืนต้น สูง 10-15 เมตร เปลือกลำต้นแตก ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปหอกแกมรูปไข่กลับ (obovate-lanceolate) กว้าง 4.5-6 ซม. ยาว 8-13 ซม. ก้านใบยาว 0.7 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) หรือเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ท้องใบเกลี้ยง หลังใบมีขนสีทองปกคลุม (pubescent) ดอก เดี่ยว สมบูรณ์เพศ ออกเป็นกระจุกตามซอกใบ (axillary) ก้านดอกมีขนสีทอง กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ ด้านนอกมีขน ด้านในเกลี้ยง ปลายแหลม กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ สีเหลืองอ่อน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 3 อัน ติดแบบตรงข้ามกับกลีบดอก อับเรณูรูปหอก ก้านติดที่ฐาน เกสรเพศเมียมีปลายเป็นแท่งเรียวยาว รังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

พบตามป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

เดือนมิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 47 (QBG No 9073)

วงศ์

SCROPHULARIACEAE

Lindernia sp.

พืชล้มลุก สูง 15-30 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปไข่กลับ (obovate) กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 2-2.5 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบมน (obtuse) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบกระจาย (raceme) ออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ

กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ แยกกัน ปลายแหลม กลีบดอก (petal) เชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกรูปปากเปิด (bilabiate) จำนวน 5 แฉก สีม่วง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน แต่ละรูปลง 2 อัน อับเรณู (anther) เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) ผล แบบผลแห้งแตก (capsule) ยาวประมาณ 1-2 ซม.

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ไม้พื้นล่าง พบได้ในที่ชื้นทั่วไป

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-มิถุนายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 60 (QBG No 9258)

วงศ์

SCROPHULARIACEAE

Torenia sp.

ไม้ล้มลุก สูง 15-20 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด (rhombic) กว้าง 1-2.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ก้านใบยาว 0.3-1 ซม. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบมน (obtuse) มีหูใบเรียวแหลม ดอก เดี่ยว ออกตามข้อและปลายยอด กลีบเลี้ยง (sepal) ติดกันปลายแยกเป็นสองแฉก สีเขียว กลีบดอก (petal) ติดกันเป็นกรวย ปลายแยกเป็น 5 พู สีม่วง-น้ำเงิน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน แยกเป็นสองคู่ชัดเจน เกสรเพศเมียจำนวน 1 อัน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ovule ติดแบบ axile placentation ผล แบบผลแห้งแตก (capsule)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 145 (QBG No 20400)

วงศ์

SOLANACEAE

Nicotiana tabacum Linn.

ยาสูบ

รูปที่ 40

พืชล้มลุก อายุปีเดียว สูง 1-3 เมตร ใบ เดี่ยวออกแบบเวียน (spiral) ใบรูปรี กว้าง 14-20 ซม. ยาว 25-40 ซม. ฐานใบสอบเรียว (attenuate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ผิวใบมีขนนุ่ม ช่อดอก แบบช่อ แยกแขนง ดอก สมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงติดกันปลายแยก 5 แฉก กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดรูปกรวย ปลายแยก 4 แฉก สีชมพูหรือขาว เกสรเพศผู้ 5 อันมีอับเรณูสีเหลืองติดอยู่ด้าน

หลัง(dorsifixed) รังไข่อยู่เหนือวงกลีบดอก มี 2 carpel และมี 2 ช่อง ก้านเกสรเรียวยาวปลายเป็น
ก้านกลม ผล แห้งแตก (capsule) ตามรอยประสาน

ประโยชน์ ใช้ทำยาเส้นสำหรับสูบ
นิเวศวิทยาและการกระจาย พืชปลูกในไร่ข้าว
ระยะเวลาการออกดอก พฤศจิกายน-ธันวาคม
ตัวอย่างอ้างอิง P.Thongsorn 106 (QBG No 10173)

วงศ์ SOLANACEAE

Solanum nigrum Linn. มะแว้งนก

ไม้พุ่ม สูง 1.5-2 เมตร ใบ เดี่ยวออกสลับ แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong)
กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 6-10 ซม. ฐานใบสอบเรียว (attenuate) ขอบใบเรียบปลายใบเรียวแหลม
(acuminate) เส้นแขนงใบมี 13 เส้น ดอก สมบูรณ์เพศ เป็นดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ ก้านดอกยาว
1-2 ซม. กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกออกเป็น 10 แฉก กลีบดอกจำนวน 5 กลีบ โคนเชื่อม
ติดกันปลายแยก สมมาตรตามรัศมี กลีบสีขาวหรือเหลืองอ่อน เกสรเพศผู้มี 5 อัน สีเหลือง ก้านเกสร
ติดที่ฐาน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ ผิวเกลี้ยง ยอดเกสรเรียวยาว สีน้ำตาลเข้ม ผล เป็นแบบผลสดมีเนื้อ
หลายเมล็ด (berry) ผลสุกสีดำ

ประโยชน์ ใช้ทำยาเส้น
นิเวศวิทยาและการกระจาย ขึ้นตามพื้นที่เปิดโล่งรอบหมู่บ้าน
ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง P.Thongsorn 204 (QBG No 20458)

วงศ์ SOLANACEAE

Solanum torvum Linn. มะเขือพวง, แผลแควง (ถิ่น)

พืชล้มลุก อายุหลายปี (perennial herb) ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบ
รูปรี elliptic กว้าง 4.5-7 ซม. ยาว 10-15 ซม. ก้านใบยาว 1.5-2 ซม. มีขนนุ่ม (pubescent) ขอบใบเป็น
คลื่น (undulate) ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบเฉียง (oblique) ช่อดอก แบบกระจุก (cyme) ออก
ตามปลายยอด กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ โคนกลีบติดกัน สีเขียว กลีบดอก (petal) จำนวน 5
กลีบ เชื่อมติดกันที่โคน สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อันติดอยู่บนกลีบดอก ก้านชูอับเรณูอยู่
อิสระจากกัน อับเรณู (anther) สีเหลือง เกสรเพศเมียจำนวน รังไข่ (ovary) อยู่เหนือวงกลีบ (superior

ovary) มี 2 carpel 2 ช่อง (locule) มี ovule จำนวนมาก ผล กลมมีเนื้อหลายเมล็ด (berry) เมล็ดกลม
ค่อนข้างแบน

ประโยชน์	ผลใช้กินเป็นผักจิ้ม และผักสด
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นกระจายอยู่รอบๆหมู่บ้าน
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsom 25 (QBG No 9051)

วงศ์

STERCULIACEAE

Sterculia laevis Wall.

ไม้พุ่ม สูง 1 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปไข่กลับ (obovate) กว้าง 8-15 ซม. ยาว 20-35 ซม. ก้านใบยาว 2-4.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกตามข้อและปลายยอด กลีบเลี้ยง (sepal) และกลีบดอก (petal) เชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีม่วง-ขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน มีก้านสั้นมากและเชื่อมติดกัน อับเรณู(anther) ติดกันเป็นกลุ่ม (monadelphous) ก้านเกสรเพศเมียจำนวน 1 อัน ยื่นพ้นกลีบดอกออกมาเห็นชัดเจน รังไข่(ovary) อยู่เหนืออวองกลีบ (superior ovary)

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsom 112 (QBG No 10179)

วงศ์

STYRACACEAE

Styrax benzoides Craib

ก่ายาน

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 7-10 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) กว้าง 4-6 ซม. ยาว 10-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบมน (obtuse) ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง (panicle) ออกตามปลายกิ่ง ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกันรูปถ้วย สีเขียว กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ แยกกัน สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 9 อัน อับเรณู(anther) เรียวยาว สีเหลือง รังไข่อยู่เหนืออวองกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ผล แบบเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe)

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นในป่าดิบเขา และป่าเบญจพรรณ

ระยะเวลาการออกดอก มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 107 (QBG No)

วงศ์ TACCACEAE
Tacca chantrieri Andr. เนระพูสีไทย, กันจิง (ถิ่น)

พืชล้มลุก อายุหลายปี (perennial herb) สูง 0.6-0.8 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงเวียนรอบต้น แผ่นใบรูปใบหอก (lanceolate) กว้าง 7-15 ซม. ยาว 20-60 ซม. ก้านใบยาว 15-30 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ช่อดอก คล้ายช่อกระจุก หลายช่อมาอยู่รวมกัน (cymose umbel) ก้านช่อดอกยาว 30-50 ซม. ใบประดับรูปหัวใจ สีม่วง-น้ำตาล มี 2 คู่ ออกตั้งฉากกัน ใบประดับที่ลดรูปลงเป็นเส้นกลม 5-25 เส้น ยาว 10-20 ซม. ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) ติดกันเป็นถ้วย กลีบดอก (petal) จำนวน 6 กลีบ เรียงเป็น 2 ชั้น สีม่วง-น้ำตาล เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 6 อัน ติดอยู่บนกลีบดอก เกสรเพศเมียมี 1 อัน ปลายแยกเป็น 3 แฉก รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 3 carpel 1 ช่อง (locule) ผล เป็นแบบผลแตก (capsule) ภายในมี เมล็ดจำนวนมาก

ประโยชน์ ใบอ่อนใช้เผากินได้
นิเวศวิทยาและการกระจาย พบตามป่าดิบเขาตามพื้นที่ค่อนข้างชื้น
ระยะเวลาการออกดอก พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 30 (QBG No 9056)

วงศ์ THEACEAE
Camellia sinensis Ktze. ชา, เมี่ยง

ไม้พุ่มสูง 5 เมตร ใบ เดี่ยวเรียงสลับ ก้านใบยาว 7-12 ซม. ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ขอบใบจักเป็นซี่ฟัน ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) เนื้อใบหนา ผิวใบเกลี้ยง ดอก สมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงจำนวน 6 กลีบ เนื้อหนา ปลายมน กลีบดอกสีขาวจำนวน 5 กลีบ เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 ซม. เกสรเพศผู้เรียวยาวสีเหลือง จำนวนมาก รังไข่กลม อยู่เหนือวงกลีบดอก ผิวค้ำนอกมีขน ปลายเกสรแยกออกเป็น 3 แฉก มี 3 carpel 3 ช่อง ผล แห้งแตก (capsule) เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 ซม

ประโยชน์ พืชเศรษฐกิจ โดยการหมักใบอ่อน ใช้สำหรับเลี้ยง
นิเวศวิทยาและการกระจาย พืชปลูก ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมมาจากประเทศจีน
ระยะเวลาการออกดอก กันยายน-ตุลาคม
ตัวอย่างอ้างอิง P. Thongsorn 81 (QBG No 10148)

P.Thongsorn 138 (QBG No 20393)

วงศ์

THEACEAE

Schima wallichii Korth.

ทะโล้

ไม้ต้น สูง 30 เมตร เปลือกหนาแตก ภายในเปลือกมีขนแข็งสั้นๆ สีทอง ยอดอ่อนมีขน ใบเป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 4-6 ซม. ยาว 12-15 ซม. ก้านใบยาว 1-2 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) เนื้อใบหนา ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบจำนวน 8-10 เส้น ดอกเดี่ยว เป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรในแนวรัศมี ก้านดอกยาวประมาณ 2 ซม. ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ ปลายมน สีเขียวอ่อน กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ สีขาว ปลายมน จัดเรียงแบบซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวนมาก (มากกว่า 30 อัน) อับเรณู (anther) สีเหลือง รังไข่ (ovary) อยู่กึ่งใต้วงกลีบ (Half-inferior ovary) มี 5 carpel 5 ช่อง (locule) ก้านเกสรเพศเมีย (style) เป็นแท่งกลม ยาวประมาณ 0.8 ซม. ผล กลม เป็นผลแบบผลแห้งแตก เปลือกแข็ง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. เมื่อแก่ผลจะแตกกลางพู (loculicidal)

ประโยชน์

-

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าเบญจพรรณและป่าดิบเขา

ระยะเวลาการออกดอก

พฤศจิกายน-ธันวาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 205 (QBG No 20459)

วงศ์

UMBELLIFERAE

Eryngium foetidum Linn.

ผักชีฝรั่ง, บะนอย (ถิ่น)

ไม้ล้มลุก อายุ 2 ปี ลำต้นตั้งตรง สูง 20-25 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบ rosette แผ่นใบรูป elliptic-ovate กว้าง 2-3 ซม. ยาว 8-16 ซม. ขอบใบเรียบจักแบบ spinose-dentate ปลายใบมน (obtuse) ช่อดอก แบบ compound-umbel ออกปลายยอด มีดอกย่อยจำนวนมาก ด้านล่างมีใบประดับรูป elliptic ขนาด 1-2.5 ซม. กลีบดอกขนาดเล็กสีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 2 carpels และ 2 ช่อง (locule) แต่ละช่องมี 1 ovule ผล แบบ schizocarp

ประโยชน์

ใบใช้กินเป็นผักสด

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นตามพื้นที่ในหมู่บ้าน

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-กรกฎาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 131 (QBG No 20386)

วงศ์

UMBELLIFERAE

Hydrocotyle javanica Thunb. ผักหนอก, บะหนอก (ถิ่น)

ไม้เลื้อย ใบ เป็นใบเดี่ยวออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปครึ่งวงกลม กว้าง 4-0 ซม. ยาว 3-5 ซม. ก้านใบยาว 10-15 ซม. ขอบใบหยัก (lobed) ปลายใบมน (obtus) ฐานใบรูปติ่งหู (auriculate) ช่อดอก แบบซี่ร่ม (umbel) ออกตามข้อ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 5 กลีบ สีเขียว กลีบดอก (petal) แยกกันจำนวน 5 กลีบ สีขาว เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 5 อัน เกสรเพศเมียจำนวน 2 อัน รังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 2 คาร์เพล

ประโยชน์

ไหลและใบกินเป็นผักสด

นิเวศวิทยาการกระจาย

ขึ้นตามริมลำธาร

ระยะเวลาการออกดอก

พฤษภาคม-กรกฎาคม

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 26 (QBG No 9052)

วงศ์

URTICACEAE

Unknown

ม่วงดิน

ไม้พุ่ม สูง 60 ซม. ใบ เป็นใบเดี่ยวตรงข้าม (opposite) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) กว้าง 4-6 ซม. ยาว 14-16 ซม. ก้านใบยาว 2-4 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ช่อดอก แบบช่อฉัตร (verticillate cyme) ออกตามข้อและปลายยอด ดอกขนาดเล็กมาก เป็นดอกแยกเพศ วงกลีบรวม (perianth) จำนวน 4 กลีบ ติดกันที่ฐาน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน ติดบนกลีบ

ประโยชน์

กินยอดอ่อนเป็นผักสด

นิเวศวิทยาและการกระจาย

ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร

ระยะเวลาการออกดอก

มีนาคม-เมษายน

ตัวอย่างอ้างอิง

P. Thongsorn 146 (QBG No 20401)

วงศ์

VERBENACEAE

Clerodendrum serratum Moon ชะรักป่า, ลางกอล (ถิ่น)

รูปที่ 29

ไม้พุ่ม สูง 2-2.5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม (alternate) หรือติดรอบข้อ 3 ใบ แผ่นใบรูปหอกแกมรูปไข่กลับ (obovate-lanceolate) กว้าง 4-7 ซม. ยาว 20-30 ซม. ก้านใบสั้น ขอบใบ

จักพินเลื้อย (serrate) ปลายใบยาวคล้ายหาง (caudate) ฐานใบรูปโล่ (cuneate) เนื้อใบหนา ผิวใบเกลี้ยง เส้นแขนงใบจำนวน 7-10 เส้น ช่อดอก แบบกระจุกแยกแขนง (paniculate cyme) ออกตามข้อหรือปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) เชื่อมติดกันรูปถ้วย สีเขียว ผิวเกลี้ยง กลีบดอก (petal) จำนวน 5 กลีบ เชื่อมติดกันเป็นหลอด สีขาว กลีบที่เป็นรูปเส้นสีม่วง เกสรเพศผู้ (stamen) มีก้านเกสรเชื่อมติดกันเป็นหลอด ส่วนโคนติดที่ผนังกลีบดอก อับเรณู (anther) สีน้ำตาล ก้านเกสรเพศเมียเรียวยาว จำนวน 1 อัน ปลายแยกเป็น 2 ฉีก ฝังไข่ (ovary) อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 4 carpel 2 ช่อง (locule) ผล แบบเมล็ดเดี่ยวแข็ง (drupe) ผิวมีขนจะเป็นพู่จำนวน 1-4 พู่

ประโยชน์	ดอกใช้ลวกกินได้
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามป่าเบญจพรรณและป่าดิบเขารอบหมู่บ้าน
ระยะเวลาการออกดอก	ตุลาคม-พฤศจิกายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 82 (QBG No 10149)

วงศ์ VITIDACEAE

Cissus discolor Bl. คาดตะกั่วเถา

ไม้เถา มีมือเกาะออกตามซอกใบ ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 3.5-6 ซม. ยาว 8.5-12 ซม. ก้านใบยาว 1-2.5 ซม. ขอบใบจักพินเลื้อย (serrate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบรูปหัวใจ (caudate) มีหูใบ (stipule) หนึ่งคู่ที่โคนก้านใบ ช่อดอกแบบกระจุก (cyme) ออกตามปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง (sepal) จำนวน 4 กลีบ แยกกัน กลีบดอก (petal) จำนวน 4 กลีบ เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน ติดตรงข้ามกลีบดอก เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่เหนือวงกลีบ (superior ovary) มี 2 ช่อง (locule) ผล แบบมีเนื้อหลายเมล็ด (berry) เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-4 มม.

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบขึ้นตามป่าดิบเขาใกล้ลำธาร
ระยะเวลาการออกดอก	กันยายน-ตุลาคม
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 92 (QBG No 10159)

วงศ์ VITIDACEAE

Tetrastigma campylocarpum Planch. และอิมพูน(ถิ่น)

ไม้เถา ลำต้นเป็นเหลี่ยม มีมือจับ (tendrils) ใบ เป็นใบประกอบรูปนิ้วมือ มี 3 ใบย่อย (trifoliate) แผ่นใบรูปไข่ (ovate) กว้าง 4-5 ซม. ยาว 8-11 ซม. ขอบใบจักพินเลื้อย (serrate) ปลาย

ใบเรียวยาวแหลม (acuminate) ฐานใบมน (obtus) ช่อดอก แบบช่อกระจุกซ้อน (dichasium) ออกตามข้อ ดอกแยกเพศ วงกลีบเลี้ยง (calyx) เป็นถ้วย ปลายมี 4 แฉก กลีบดอก (petal) แยก จำนวน 4 กลีบ สีเขียวอ่อน เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 4 อัน เพศเมียมีรังไข่อยู่กึ่งใต้วงกลีบ (half-inferior ovary) ผล เป็นแบบผลนุ่มมีหลายเมล็ด (berry)

ประโยชน์	ผลสุกกินได้
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามป่าดิบชื้น และริมลำธาร
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 22 (QBG No 9048)

วงศ์ ZINGIBERACEAE

Alpinia galanga Sw.

ข่า

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเทียม สูงประมาณ 1.5 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นออกสองข้าง (distichous) แผ่นใบรูป oblong-lanceolate กว้าง 5-8.5 ซม. ยาว 15-30 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบโค้งมน ช่อดอก ขนาดใหญ่ แบบ panicle ออกปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 3 lobes กลีบดอกมี 3 lobes เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 1 อัน เกสรเพศเมียมีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) มี 3 ช่อง (locule) ผล แบบ berry

ประโยชน์	กินเหง้า, หน่ออ่อน และดอกอ่อน
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พืชปลูก
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 206 (QBG No 20460)

วงศ์ ZINGIBERACEAE

Etlingera araneosa (Bak.) R.M.Smith ปุค

พืชล้มลุก อายุหลายปี (perennial herb) มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเทียมสูง 2.5-3 เมตร ใบ แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบรูปลิ้น (cuneate) ความยาวจากโคนก้านใบถึงปลายใบยาว 3 เมตร ช่อดอก เกิดจากเหง้า ก้านช่อดอกสั้น ใบประดับรองช่อดอก รูปรีกว้าง ผิวเกลี้ยง สีแดง ปลายแหลม ขอบมีขนสีขาว ใบประดับรูปใบหอกถึงรูปยาว (lanceolate to linear) สีแดง ผิวเกลี้ยง ปลายแหลม ขอบมีขนสีขาว ดอกสีแดง กลีบปากยาวเกินกลีบดอก 3.5 ซม. สีแดงสด ปลายแยกเป็นสองแฉก

ประโยชน์	-
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พบตามริมลำธาร ในป่าดิบเขา
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-มิถุนายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 48 (QBG No 9074)

วงศ์	ZINGIBERACEAE
<i>Zingiber cassumunar</i> Roxb.	ไพล, ปุเลย (ถิ่น)

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเทียม สูงประมาณ 1 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นออกสองข้าง (distichous) แผ่นใบรูป linear-lanceolate กว้าง 3-5 ซม. ยาว 15-20 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบสอบเรียว (attenuate) ช่อดอก ออกจากเหง้า ดอกสมบูรณ์เพศ ดอกย่อยแต่ละดอกมีใบประดับรองรับ มีกลีบเลี้ยง 3 กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน กลีบดอก 3 กลีบ มี labellum 1 กลีบ ขนาดใหญ่ สีเหลือง เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 1 อัน อับเรณู (anther) มี 2 locule เกสรเพศเมีย จำนวน 1 อัน มีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) 3 ช่อง (locule) มี ovule จำนวนมาก ผล แบบผลแห้งแตก (loculicidal capsule)

ประโยชน์	ใช้ในการรักษาโรคตามความเชื่อ
นิเวศวิทยาและการกระจาย	พืชปลูกตามที่ดินในหมู่บ้าน
ระยะเวลาการออกดอก	พฤษภาคม-กรกฎาคม
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 207 (QBG No 20461)

วงศ์	ZINGIBERACEAE
<i>Zingiber kerrii</i> Craib	จิงดา, บูล (ถิ่น)

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นเทียม สูงประมาณ 1 เมตร ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกแบบสลับ (alternate) แผ่นออกสองข้าง (distichous) แผ่นใบรูปหอก (lanceolate) กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 15-20 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม (acute) ฐานใบสอบเรียว (attenuate) ช่อดอก ออกจากเหง้า ดอกสมบูรณ์เพศ เกสรเพศผู้ (stamen) จำนวน 1 อัน อับเรณู (anther) เรียวยาว เกสรเพศเมีย จำนวน 1 อัน มีรังไข่อยู่ใต้วงกลีบ (inferior ovary) 3 ช่อง (locule) ผล แบบผลแห้งแตก (capsule)

ประโยชน์	กินเหง้าและหน่ออ่อน
นิเวศวิทยาและการกระจาย	ขึ้นในป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 1,000 เมตร
ระยะเวลาการออกดอก	มีนาคม-เมษายน
ตัวอย่างอ้างอิง	P. Thongsorn 121 (QBG No 20376)